

· ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ·

Η Ελληνική ως δεύτερη / ξένη γλώσσα

Εκπαιδευτικές
πολιτικές
και πρακτικές
σε περιβάλλοντα
της Ελλάδας
και του Εξωτερικού

Ελένη Γρίβα
Γεώργιος Βλάχος
Πατρίσια Κορομβόκη
Αναστασία Γιαννακοπούλου
Μενέλαος Τζιφόπουλος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Πανεπιστημιακό Κέντρο Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΑ.Κ.Ε.Κ.) «ΤΗΜΕΝΟΣ»

Διεύθυνση: Κοίλα Κοζάνης, 50131

Τηλέφωνο: 24610 56492

Email: ucri@uowm.gr

Ιστότοπος: <https://ucri.uowm.gr/>

Τίτλος: Η Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα. Εκπαιδευτικές πολιτικές και πρακτικές σε περιβάλλοντα της Ελλάδας και του Εξωτερικού

Επιμέλεια: Ελένη Γρίβα, Γεώργιος Βλάχος, Πατρίσια Κορομβόκη, Αναστασία Γιαννακοπούλου, Μενέλαος Τζιφόπουλος

Ψηφιακή επιμέλεια: Αναστασία Γιαννακοπούλου

ISBN: 978-618-5613-19-8

© 2025 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΤΟΜΟΣ

Η Ελληνική ως Δεύτερη/Ξένη Γλώσσα

Εκπαιδευτικές πολιτικές και πρακτικές σε περιβάλλοντα
της Ελλάδας και του Εξωτερικού

Επιμέλεια

Ελένη Γρίβα, Γεώργιος Βλάχος, Πατρίσια Κορομβόκη

Αναστασία Γιαννακοπούλου, Μενέλαος Τζιφόπουλος

Έκδοση: Φεβρουάριος 2025

Εκδότης: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας / ΠΑ.Κ.Ε.Κ. ΤΗΜΕΝΟΣ

ISBN: 978-618-5613-19-8

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	13
-----------------------	-----------

Πολιτικές και Πρακτικές για την Ελληνική Γλώσσα σε Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Εκπαιδευτικές Μονάδες στο Ελλαδικό Πλαίσιο και στο Εξωτερικό.....	31
---	-----------

Κοινοτική έρευνα δράσης για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στον Καναδά: Ζητήματα επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών	32
---	----

Θεμιστοκλής Αραβοσιτάς
Εμμανουέλα Τισίζη
Μαριάνθη Οικονομάκου

Η Ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς στην Ελληνική Κοινότητα της Καταλονίας.....	42
--	----

Μαρία Ιακώβου
Μαρία Ανδριά
Σπυριδούλα Βαρλοκώστα

Διερεύνηση των απόψεων μαθητών/τριών για την Ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς/ξένης γλώσσας σε σύγχρονα διαπολιτισμικά/πολυγλωσσικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα: Η περίπτωση της σχολής ΣΑΧΕΤΙ	52
---	----

Ελένη Γρίβα
Σπυρίδων Μπούρας
Αντωνία Πατάζογλου

Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στο Charter School Plato Academy στην πολιτεία της Φλόριντα	65
---	----

Χαράλαμπος Νταλάκας
Μαρία Σολδάτου

Καλές πρακτικές βασισμένες σε τεκμήρια για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γλώσσας Πολιτισμικής Κληρονομιάς στις Η.Π.Α.	72
--	----

Ζωή Γαβριηλίδου
Κάρεν Χανάγκιαν
Εβελίνα Βαβάτση
Ζωή Ιωαννίδου
Αγγελική Κεφαλά

Προκλήσεις εκπαιδευτικών στη διδασκαλία των Ελληνικών ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Μελέτη περίπτωσης σε ελληνικό σχολείο του εξωτερικού.....	81
Μαρία Γαβρά	
Μαρούλα Τσουλκανά	
Βασιλική Φωτοπούλου	
Αποτελέσματα ποιοτικής έρευνας αντιλήψεων για τις αδελφοποιήσεις σχολείων Ελλάδας και Διασποράς (Βικτώρια, Μελβούρνη)	88
Μαρία Φιλιώ Τριδήμα	
Η ελληνική γλώσσα στη διασπορά. Φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας.....	100
Μαρία Κουλού	
Νικολέττα Κουλού	
Η γλώσσα μας... μάς ενώνει: Συνεργατική δράση σχολείων της Ομογένειας και της ημεδαπής για την προώθηση της γλώσσας μας	110
Ιωάννης Σπαντιδάκης	
Καλλιόπη Ζαρογιάννη	
Μιχαήλ Κοντογεώργος	
Κριτική αξιολόγηση του βαθμού υλοποίησης της εκπαιδευτικής ευρωπαϊκής πολιτικής για την ενσωμάτωση και τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας των μεταναστών/προσφύγων σε σχολεία των χωρών υποδοχής.....	121
Ιωάννης Θεοδώρου	
Ο ρόλος του διευθυντή στην προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και την άρση των κοινωνικών ανισοτήτων στο σχολείο απέναντι σε παιδιά μεταναστών δεύτερης γενιάς	129
Χρήστος Κωτσόπουλος	
Ο ρόλος του Συντονιστή Εκπαίδευσης Προσφύγων στην εκπαίδευση των προσφυγοπαίδων	139
Βασίλειος Σωτηρούδας	
Ευτέρπη Βασιλειάδου	
Όλγα Καραγιαννίδου	
Φωτεινή Παπαλιούρα	
Μελέτη της Γλώσσας: Γλωσσικά, Διαγλωσσικά και Εκπαιδευτικά Ζητήματα	149
Ορθογραφία και λεξιλόγιο	150
Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη	
Περιγράφοντας τη διαδικασία για την αναγνώριση της μεταφοράς στον γραπτό λόγο διδασκομένων την ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις	160

Ελένη Ματσούκη	
Ανάλυση λαθών στον γραπτό λόγο μαθητών της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ: παρατηρήσεις και προτάσεις	171
Βασιλική Αποστολούδα	
Η κατανόηση και χρήση των νεοελληνικών γλωσσικών ιδιοματισμών σε γηγενείς μαθητές και σε παιδιά με μεταναστευτικό προφίλ	181
Λευκοθέα Κάτσεων	
Ανάλυση λαθών ισπανόφωνων μαθητών από την Αργεντινή	192
Φωτεινή Κατσιβα	
Η στίξη ως αναπόσπαστο στοιχείο της διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής Γλώσσας	201
Παναγιώτα Σουρίδη	
Διγλωσσία: Λάθη στη χρήση της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας από παιδιά με μητρική την Αλβανική γλώσσα	212
Ντονίκα Μπόμπολη-Κώτση	
Περιγραφή περιπτώσεων γλωσσικής επαφής σε ένα διγλωσσο περιβάλλον	222
Eljana Kokalari	
Εκπαιδευτικό Υλικό και Βιβλία για την Ελληνική ως Γ2/ΞΓ	230
Η επιλογή/δημιουργία του διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ	231
Γεώργιος Βλάχος	
Διδακτικό υλικό για την προσέγγιση της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ	242
Δάφνη Παναγιώτου	
Εκπαιδευτικές πρακτικές και εκπαιδευτικό υλικό στη διδασκαλία της Ελληνικής ως γλώσσας καταγωγής και δεύτερης γλώσσας σε σχολεία της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας	256
Σωτηρία Δημοπούλου	
Ανακαλύπτοντας την Ελληνική γραφή: Μια σύγχρονη προσέγγιση σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού στη διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας (Γ2/ΞΓ)	266
Δέσποινα Φουρίκη	
Η διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στη γενική τάξη του νηπιαγωγείου: ψηφιακό και διαδραστικό υλικό	277
Δέσπω Κυπριανού	
Παναγιώτης Παναγίδης	
Γεωργία Πασιαρδή	

Μάριος Στυλιανίδης
Ανδρέας Τσιάκκιρος

Δημιουργικές ασκήσεις στη διδασκαλία της ΝΕ ως ξένης γλώσσας, με βάση τα
εγχειρίδια της ΝΕ για Ουκρανόπουλα289

Oksana Snigovska
Andrii Malakhiti

Σχεδιασμός διεκπεραιωτικής δραστηριότητας για τη διδασκαλία της Ελληνικής
γλώσσας ως Γ2: «Ετοιμάζοντας το φαγητό» 301

Ελένη Κολλυροπούλου

Καλοκαίρι στην Κρήτη, Spoken Modern Greek in dialogues A2/A2+: Θεωρητικές
βάσεις και διδακτική πράξη 317

Λυδία Βανταράκη

Η διδασκαλία της Παραγωγής Προφορικού Λόγου μέσα από το εγχειρίδιο:
προβληματικές, διδακτικές πρακτικές και ο ρόλος του/της δασκάλου/ας327

Άρτεμις Πανηγυράκη

**Διαθεματικές και Διαπολιτισμικές Προσεγγίσεις στη Διδασκαλία της
Ελληνικής Γλώσσας 337**

CLIL και πολυγλωσσικοί γραμματισμοί στην Ιστορία: Εμπειρικά δεδομένα από
εξηγητικά κείμενα μαθητών και μαθητριών Γ' Γυμνασίου338

Ζωή Ιωαννίδου
Μαρία Μητσιάκη

Η διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης στα πλαίσια της μεθόδου CLIL: Μία
διδακτική πρόταση στο μάθημα της Ιστορίας.....352

Καλλιόπη Μπίτζιου

«Ένα πούπουλο μικρό»: Η χρήση πολυτροπικού εκπαιδευτικού υλικού στη διδασκαλία
της Ελληνικής ως Γ2 σε παιδιά 5 έως 7 ετών.....363

Μαρία Παραπονιάρη
Μαρίνα Ματθαιουδάκη

Κύκλος δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία του λεξιλογίου σε αρχάριους ενηλίκους
μαθητές της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας..... 371

Μαρία Σκιαδά
Σοφία Ροηλίδου
Ιφιγένεια Γεωργιάδου

Το σκάκι σύγχρονο και αποτελεσματικό εργαλείο μάθησης και διδασκαλίας της
Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας. Αποτελέσματα από την εφαρμογή
Προγράμματος Σκάκι στο Ελληνικό σχολείο της Σταυρούπολης.....382

Ευάγγελος Πετυχάκης

«Η Σταχτοπούτα του κόσμου όλου»: Εκπαιδευτικό υλικό για την ενίσχυση των τεσσάρων γλωσσικών δεξιοτήτων στην Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα	393
Μαρία Προκοπίδου	
Η Ελληνική ως Δεύτερη/Ξένη Γλώσσα: «Ζωντανά» βιβλία, ζωντανά παιδιά... Το παράδειγμα των μαθητών του σχολείου Ελληνικής Γλώσσας της Λουβένης.....	401
Ζωή Τολιοπούλου	
Καινοτόμο, διαθεματικό πιλοτικό Πρόγραμμα στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας της Γ' Λυκείου.....	408
Βασιλική Μούζα	
Βασιλική Τζιάτζιου	
Πολιτιστικές δραστηριότητες: ένταξη στοιχείων πολιτισμού στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας	419
Ιωάννα Λεκκάκου	
«Greek by Greeks: Επικοινωνώ Ελληνικά - Επικοινωνώ Διαπολιτισμικά»: Ένα Πρόγραμμα Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας μεταξύ Ελλήνων φοιτητών και σπουδαστών της ΝΕ ως ΞΓ/Γ2 στην Αυστραλία	430
Πατρίσια Κορομβόκη	
Ελένη Γρίβα	
Δημιουργώντας διαπολιτισμικές επαφές σε ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης: Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα ανάπτυξης στρατηγικών διαπολιτισμικής επικοινωνίας σε μαθητές Δημοτικού	441
Χρυσάνθη Μάρκου	
Δήμητρα Βασιλείου	
Κωνσταντίνος Σεχίδης	
Ολυμπία Παπαθανασίου	
Πετρούλα Παπαθανασίου	
Τα Αρχεία «Δαρδάλη» της Ελληνικής Διασποράς στο Πανεπιστήμιο La Trobe της Μελβούρνης και η χρήση τους στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας	451
Σταυρούλα Νικολούδη	
Διαπολιτισμικές/Διαθεματικές δραστηριότητες για τη χρήση των νεοελληνικών από παιδιά με διάφορα πολιτισμικά χαρακτηριστικά	458
Αναστασία Τομπάζη	
Η ανάπτυξη διαπολιτισμικού διαλόγου στην τάξη μέσω της προώθησης των μαθητικών φωνών	469
Χριστίνα Τζώρτζη	
Η Ορθόδοξη Χριστιανική Τέχνη σε διαπολιτισμική προοπτική: Εφαρμογή εκπαιδευτικού Προγράμματος σε Έλληνες μαθητές του εξωτερικού	478
Αθανάσιος Διαλεκτόπουλος	

Η έννοια της «επιτελεστικής γλώσσας» του δημοτικού τραγουδιού και η σημασία της στην Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό.....	489
Παναγιώτης Σδούκος	
Κριτήρια επιλογής λογοτεχνικών κειμένων στη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως ξένης.....	503
Νίκος Ρουμπής	
Η αξιοποίηση της δημιουργικής γραφής στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας: Σύγχρονες Τάσεις και Προοπτικές.....	510
Ιωάννα Καϊάφα Κωνσταντίνα Ηλιοπούλου	
Η οικουμενικότητα της Οδύσσειας: Το project «Ξαναγράφοντας την Οδύσεια»	519
Φωτεινή Ντάνου Γεώργιος Βλαντής	
Διδάσκοντας την Ελληνική ως Γ2 μέσα από τη λογοτεχνία	531
Αικατερίνη Τσουλφά	
Το θέατρο στην καλλιέργεια μεταγνωστικών στρατηγικών διγλωσσών αναγνωστών στην Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα.....	538
Κωνσταντίνος Μαστροθανάσης Αθηνά Γελαδάρη Μαρία Κλαδάκη Αικατερίνη Βάσιου	
Η παρουσία των γυναικών συγγραφέων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στα γλωσσικά εγχειρίδια της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας στην Αλβανία και η συμβολή της γυναικείας λογοτεχνίας στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση της Αλβανίας.....	548
Μιρέλλα Καραντζά-Κώτσια	
Αξιοποίηση των Ψηφιακών Μέσων για τη Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας	560
Τεχνολογίες Εικονικής και Επαυξημένης πραγματικότητας στην Εκμάθηση Ξένων Γλωσσών.....	561
Αλέξανδρος Κλεφτοδήμος	
Ο ρόλος της μεταγλώσσας στη διδασκαλία, εκμάθηση και αξιολόγηση της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ στην Αυστραλία στην εποχή του ChatGPT	577
Πατρίσια Κορομβόκη	
Μαθαίνω στο Δημοτικό Σχολείο μέσα από Ψηφιακές Αφηγήσεις: Η ιστορία του «άτακτου» τόνου.....	587
Κυβέλη Παπανικολάου Μενέλαος Τζιφόπουλος	

«Παίζω και μαθαίνω με τις λέξεις»: Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για την κατάκτηση του λεξιλογίου σε μαθητές του Δίγλωσσου Σχολείου «Όμηρος»	599
Γιώργος Μπεροπούλης	
Χρυσάνθη Μάρκου	
Γιώργος Μπίζιος	
Δημήτρης Θεοδωρακόπουλος	
Αθηνά Σιδέρη	
Μαρία Τζόγκα	
Αλιόνα Κιαφεζέζη	
Εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Ποίησης	612
Κοραλία Τρικαλιώτη	
Δημήτριος Κοτσιφάκος	
Εφαρμογή εκπαιδευτικού σεναρίου στη διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης με δραστηριοκεντρική (Task-Based) προσέγγιση και με την αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων στο Hellenic College Holy Cross Greek Orthodox School of Theology της Βοστώνης	622
Μαρία Κουτή	
Ενίσχυση των δεξιοτήτων διαπολιτισμικής επικοινωνίας στις Τάξεις Υποδοχής μέσα από τη δημιουργία ψηφιακών περιβαλλόντων μάθησης	630
Ελένη Κοροσίδου	
“Song Contest”: Ένα πρόγραμμα ανάπτυξης διαπολιτισμικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων.....	640
Μαρία Κικίδου	
Η αξία των ψηφιακών παιχνιδιών στη διδασκαλία της Γλώσσας: Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας ως Ξένης με την χρήση του ψηφιακού παιχνιδιού MultiCraft	649
Γεώργιος Μαυρομάτης	
Digital Stories στα Ελληνικά: Μία πολυδιάστατη δραστηριότητα στο επικοινωνιακό μάθημα ενηλίκων	657
Ευτυχία Αρβανίτη	
Διδάσκοντας την παράδοση ψηφιακά: Μια πρόταση για την ανάδειξη της γεωγραφικής γλωσσικής ποικιλότητας στην Α΄ Λυκείου	665
Αγγελική Καραγγέλου	
Διδάσκοντας το γράμμα ‘Ψ, ψ’ με τη συμβολή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	675
Κυβέλη Παπανικολάου	
Αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων αυτοαξιολόγησης των εκπαιδευτικών για την εννοιολόγηση των στρατηγικών γλωσσικής κατάκτησης	684
Ιφιγένεια Κωφού	

Σύγχρονες Πρακτικές Διδασκαλίας και Αξιολόγησης της Ελληνικής Γλώσσας σε Δια/πολυπολιτισμικά Περιβάλλοντα..... 698

Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας: Η σημασία της γλωσσικής εκπαίδευσης.....699

Παναγιώτης Πασσάς
Νικόλαος Μίχος

Αξιοποιώντας την κειμενική δομή κατά την παραγωγή επικοινωνιακών κειμένων στην Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα708

Καλλιόπη Ζαρογιάννη
Ειρήνη Γάκη
Ιωάννης Σπαντιδάκης

Θεωρία και πράξη της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Ένα παράδειγμα προς μελέτη από τη Νέα Νότια Ουαλία της Αυστραλίας.....720

Ελένη Παπαγιαννοπούλου
Νικολέττα Τσιτσανούδη-Μαλλίδη

Η αξιοποίηση της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό περιβάλλον στα πλαίσια του γλωσσικού μαθήματος: Καταγραφή των απόψεων εκπαιδευτικών Δημοτικών Σχολείων 732

Σταματία Ζορμπά

Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από ενήλικες Ουκρανούς πρόσφυγες: αποτύπωση των δυσκολιών και των προσδοκιών τους..... 743

Νανούσκα Ποντοκοβυρώφ
Ελένη Γρίβα

Διδασκαλία και εκμάθηση της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε μη τυπικές μορφές εκπαίδευσης..... 753

Μαρίνα Μόγλη

Σχεδιασμός και εφαρμογή ενός Εκπαιδευτικού Προγράμματος για την ανάπτυξη των σύγχρονων δεξιοτήτων του πολίτη του 21^{ου} αιώνα σε μαθητές/μαθήτριες δημοτικού σχολείου 761

Ευάγγελος Δημητρίου

Διαμορφώνοντας δραστηριότητες εγγραμματοσμού σε παιδιά Ρομά..... 772

Γαρυφαλία Παπασωτήρη

Η μητρική γλώσσα και η χρήση της μέσα από διαγλωσσικά κείμενα σχολικών και εξωσχολικών γλωσσικών τοπίων..... 785

Τσαμπίκα Μακρογιάννη

Η έννοια της Ευρωπαϊκής πολιτειότητας μέσα από τις οπτικές μαθητών του δημοτικού σχολείου 793

Ευθύμιος Ψαλλίδας

Η γραπτή οδηγία ως βασική συνιστώσα στην τυπική αξιολόγηση των δεξιοτήτων
παραγωγής γραπτού λόγου: πιστοποίηση ελληνομάθειας..... 803

Αικατερίνη Κιγιτσιόγλου-Βλάχου

Είκοσι χρόνια Εξετάσεις Πιστοποίησης Ελληνομάθειας στο Εξεταστικό Κέντρο του
Πανεπιστημίου Τιράνων (2003-2023) 813

Aida Zoto

Isida Foçi (Metaj)

Εναλλακτική προσέγγιση αξιολόγησης των επικοινωνιακών στρατηγικών των μαθητών
δημοτικού σχολείου με αυθεντικές δραστηριότητες 821

Ιωάννα Κουκόσια

Αξιολόγηση της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας σε Έλληνες μαθητές των σημερινών
τάξεων: Τις πταίει 833

Σταύρος Καμαρούδης

Στέλλα Ντινοπούλου

Μορφές και μέθοδοι αξιολόγησης της γλωσσικής επίδοσης σε Τάξεις Υποδοχής ΖΕΠ
..... 843

Χριστίνα Μουτσιούνα

Σχέση ξενικότητας και ταυτοποίησης ως κριτήρια αξιολόγησης της προφοράς στους
αραβόφωνους μαθητές της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας 857

Youssef Elsafoury

Εισαγωγή

Στον ψηφιακό τόμο «Η Ελληνική ως Δεύτερη/Ξένη Γλώσσα: Εκπαιδευτικές πολιτικές και πρακτικές σε περιβάλλοντα της Ελλάδας και του Εξωτερικού» συμπεριλαμβάνονται ογδόντα (80) κείμενα, τα οποία επιλέχθηκαν από ένα σύνολο εργασιών που παρουσιάστηκαν στο τριήμερο Διεθνές Συνέδριο «Σύγχρονες Πρακτικές στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης γλώσσας» που διοργανώθηκε από το Ινστιτούτο Ελληνικής Γλώσσας του Ερευνητικού Κέντρου ΤΗΜΕΝΟΣ του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, το Γραφείο Εκπαίδευσης στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στο Γιοχάνεσμπουργκ, και τη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Macquarie University, Σίδνεϋ και πραγματοποιήθηκε στις 26-28 Ιανουαρίου 2024. Στον παρόντα τόμο γίνεται ένας διεπιστημονικός διάλογος από τη θεωρία και την έρευνα σε καινοτόμες προσεγγίσεις και εφαρμογές στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, μεταξύ πανεπιστημιακών, ερευνητών πανεπιστημίων της Ελλάδας και του εξωτερικού, διδασκόντων, ερευνητών, στελεχών εκπαίδευσης και εκπαιδευτικών της ελληνικής γλώσσας στο ελλαδικό πλαίσιο ή σε σχολεία ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό.

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και του ψηφιακού μετασχηματισμού, οι προσεγγίσεις και οι μέθοδοι διδασκαλίας της γλώσσας χρειάζεται να ανανεώνονται διαρκώς για να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες και προκλήσεις. Οι πρακτικές που παρουσιάζονται στον παρόντα τόμο αναδεικνύουν την ανάγκη εκσυγχρονισμού της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας με την εφαρμογή καινοτόμων προσεγγίσεων, όπως η ενσωμάτωση των ψηφιακών μέσων, η χρήση διαδραστικών εργαλείων και η αξιοποίηση πολυτροπικών, πολυμεθοδικών και διαθεματικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων. Τέτοιου είδους περιβάλλοντα ενισχύουν τη μαθητοκεντρική προσέγγιση, όπου ο μαθητής βρίσκεται στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ενθαρρύνεται να συμμετέχει ενεργά στην απόκτηση της γνώσης.

Οι νέες τάσεις στη διδασκαλία της γλώσσας προαπαιτούν τη χρήση αυθεντικού γλωσσικού υλικού, το οποίο συνδέεται άμεσα με την καθημερινότητα και τις εμπειρίες των μαθητών, προάγοντας έτσι την επικοινωνιακή ικανότητα και αυτοπεποίθησή τους και τη διαδραστικότητα. Η διαδραστικότητα ενισχύεται μέσα από τη χρήση εργαλείων όπως οι εκπαιδευτικές πλατφόρμες, τα πολυμέσα, οι εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας και οι προσομοιώσεις. Αυτά τα εργαλεία όχι μόνο εμπλουτίζουν το εκπαιδευτικό υλικό αλλά δημιουργούν ένα παρωθητικό πλαίσιο στην καλλιέργεια των γλωσσικών δεξιοτήτων, των δεξιοτήτων επίλυσης προβλήματος και της κριτικής σκέψης. Εξίσου σημαντική είναι η αξιοποίηση παιγνιωδών εφαρμογών, οι οποίες προσφέρουν στους μαθητές τη δυνατότητα να κατακτούν τη γνώση μέσα από μια ευρεία τυπολογία

παιχνιδιών και δραστηριοτήτων που καθιστούν τη διαδικασία της μάθησης πιο ευχάριστη, δημιουργική και διαδραστική. Συνεπώς, η ενσωμάτωση εκπαιδευτικών καινοτόμων πρακτικών και εργαλείων μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία ενός πιο αποτελεσματικού και συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού πλαισίου, που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών του 21ου αιώνα.

Στην εποχή της αυξημένης κινητικότητας πληθυσμών και της διευρυμένης πολυγλωσσίας, η ανάγκη για την αποτελεσματική και σύγχρονη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε πολύγλωσσα πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα καθίσταται αναγκαία. Η πολυπολιτισμικότητα και η πολυγλωσσία αποτελούν κύρια χαρακτηριστικά των σύγχρονων κοινωνιών, ενώ η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και των μέσων επικοινωνίας έχει αλλάξει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι μαθαίνουν και χρησιμοποιούν τις γλώσσες. Η εκπαίδευση ατόμων από διαφορετικά πολιτισμικά και γλωσσικά περιβάλλοντα στην ελληνική γλώσσα δεν είναι μόνο ένα σημαντικό εκπαιδευτικό εγχείρημα, αλλά και ένα ζήτημα που σχετίζεται με την κοινωνική ένταξη, την πολιτισμική αλληλεπίδραση και την προσωπική ανάπτυξη. Συνεπώς, η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας αποτελεί μια πολυσύνθετη διαδικασία, καθώς απαιτείται η προσαρμογή της σε διαφορετικά κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια, λαμβάνοντας υπόψη τις ποικίλες ανάγκες και προσδοκίες των μαθητών.

Στην περίπτωση του ομογενειακού ελληνισμού, η γλώσσα αναδεικνύεται ως μέσο σύνδεσης με την πολιτισμική του ταυτότητα, αλλά και ως εργαλείο ένταξης στο ευρύτερο κοινωνικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο. Σε αυτό το πλαίσιο, ο συλλογικός τόμος «Η Ελληνική ως Δεύτερη/Ξένη Γλώσσα: Εκπαιδευτικές πολιτικές και πρακτικές σε περιβάλλοντα της Ελλάδας και του Εξωτερικού» στοχεύει να αναδείξει και να παρουσιάσει σύγχρονες πρακτικές και προσεγγίσεις που μπορούν να συμβάλουν στη διδασκαλία της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς στους ομογενείς μαθητές, ενισχύοντας τη γλωσσική τους επάρκεια και προάγοντας την πολιτισμική τους συνείδηση. Η γλωσσική διδασκαλία διαμορφώνεται μέσα από ένα πολύπλοκο πλέγμα παραμέτρων, με κυριότερους το γλωσσικό επίπεδο των μαθητών, το πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται, τις μαθησιακές ανάγκες και στόχους, αλλά και την γλωσσική πολιτική τόσο της Ελλάδας όσο και της χώρας διαμονής. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να λειτουργήσουν ως γέφυρες μεταξύ των διαφορετικών πολιτισμών, συνεισφέροντας στην καλλιέργεια της διαπολιτισμικής κατανόησης και συνεργασίας. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε ομογενειακές κοινότητες, όπου η διατήρηση της πολιτισμικής ταυτότητας και η ένταξη στην τοπική κοινωνία συνυπάρχουν ως βασικοί στόχοι. Η ελληνική γλώσσα, ως ζωντανό στοιχείο της πολιτισμικής κληρονομιάς, έχει τη δύναμη να ενώνει τις ομογενειακές κοινότητες, να ενδυναμώνει τους δεσμούς τους με την Ελλάδα και να προάγει τον πλούτο της ελληνικής πολιτισμικής παράδοσης.

Όλα τα προαναφερθέντα θέματα θίγονται από τους/τις συγγραφείς των κειμένων του τόμου, τα οποία εντάσσονται στους παρακάτω έξι βασικούς θεματικούς άξονες.

Πολιτικές και Πρακτικές για την Ελληνική Γλώσσα σε Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Εκπαιδευτικές Μονάδες στο Ελλαδικό Πλαίσιο και στο Εξωτερικό

Στον πρώτο άξονα του τόμου αποτυπώνονται οι εκπαιδευτικές πολιτικές και πρακτικές που εφαρμόζονται τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Αναλύονται οι στρατηγικές που ακολουθούνται σε πανεπιστήμια, ινστιτούτα και σχολεία με σκοπό την ενίσχυση της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας ή ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς στις ΗΠΑ, στον Καναδά, στην Καταλονία, στο Γιοχάνεσμπουργκ, στο Σύνδνεϋ, σε Ευρωπαϊκά Σχολεία. Εξετάζονται οι βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μαθητές, ερευνώνται οι εκπαιδευτικές ανάγκες και καταγράφονται οι σύγχρονες πρακτικές που έχουν αναπτυχθεί. Με τον σχεδιασμό σύγχρονων πολιτικών και την ανάπτυξη ευέλικτων και αποτελεσματικών πρακτικών, η ελληνική γλώσσα μπορεί να παραμείνει ζωντανή και δυναμική, αποτελώντας ένα σταθερό σημείο αναφοράς για τους ομογενείς μαθητές ανά τον κόσμο.

Επιπλέον, θίγονται πρακτικές που αφορούν στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες/πρόσφυγες μαθητές στην Ελλάδα προερχόμενοι από διάφορες χώρες, με διαφορετικά γλωσσικά υπόβαθρα, γεγονός που καθιστά τη διδασκαλία της ελληνικής μια πρόκληση για τους εκπαιδευτικούς. Η ελληνική για αυτούς δεν αποτελεί απλώς εργαλείο επικοινωνίας, αλλά και αναγκαία προϋπόθεση για την ακαδημαϊκή τους πρόοδο και την κοινωνική τους ένταξη. Οι σύγχρονες εκπαιδευτικές πρακτικές στηρίζονται στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος, όπου η γλωσσική πολυμορφία αναγνωρίζεται και εκτιμάται, ενώ ταυτόχρονα παρέχονται οι κατάλληλες ευκαιρίες για την ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων στην ελληνική γλώσσα.

Στην εργασία με τίτλο «Κοινοτική έρευνα δράσης για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στον Καναδά: Ζητήματα επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών», οι *Θεμιστοκλής Αραβοσιτάς*, *Εμμανουέλα Τισίξη* και *Μαριάνθη Οικονομάκου* εξετάζουν τη διδασκαλία της Ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς στη διασπορά, μέσω κοινοτικής έρευνας δράσης στον Καναδά, που διερευνά την επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών, τις διδακτικές μεθόδους και τις ανάγκες των μαθητών.

Στην εργασία με τίτλο «Η Ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς στην Ελληνική Κοινότητα της Καταλονίας», οι *Μαρία Ιακώβου*, *Μαρία Ανδριά* και *Σπυριδούλα Βαρλοκώστα* παρουσιάζουν το πρόγραμμα GRECAT, που μελετά την Ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς στην Ελληνική Κοινότητα της Καταλονίας και παρουσιάζονται προκαταρκτικά δεδομένα για το μέλλον της Ελληνικής Γλώσσας.

Οι συγγραφείς *Ελένη Γρίβα*, *Σπυρίδων Μπούρας* και *Αντωνία Παπάζογλου*, στην εργασία τους με τίτλο «Διερεύνηση των απόψεων μαθητών/τριών για την Ελληνική ως

γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς/ξένης γλώσσας σε σύγχρονα διαπολιτισμικά/πολυγλωσσικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα: Η περίπτωση της Σχολής ΣΑΧΕΤΙ», εξετάζουν τις απόψεις, τις προτιμήσεις και τις επιλογές μαθητών της Σχολής ΣΑΧΕΤΙ για την ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς ή ξένη γλώσσα.

Οι συγγραφείς *Χαράλαμπος Νταλάκας* και *Μαρία Σολδάτου*, στην εργασία τους με τίτλο «Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στο «Charter School Plato Academy» στην πολιτεία της Φλόριντα», παρουσιάζουν το μοντέλο των Charter Schools στις ΗΠΑ, εστιάζοντας στη Φλόριντα. Αναλύουν το εκπαιδευτικό σύστημα, τη διοίκηση, και ζητήματα αξιολόγησης.

Οι συγγραφείς *Ζωή Γαβριηλίδου*, *Κάρεν Χανάγκιαν*, *Εβελίνα Βαβάτση*, *Ζωή Ιωαννίδου*, και *Αγγελική Κεφαλά*, στην εργασία τους με τίτλο «Καλές πρακτικές βασισμένες σε τεκμήρια για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γλώσσας Πολιτισμικής Κληρονομιάς στις Η.Π.Α.», παρουσιάζουν βέλτιστες πρακτικές για τη διδασκαλία και την εκμάθηση της Ελληνικής ως γλώσσας κληρονομιάς στις Η.Π.Α, και αναλύουν πρωτοβουλίες όπως το Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Γλώσσας Κληρονομιάς, τα προγράμματα «Resfresh your Greek» και «Return to your Roots».

Οι συγγραφείς *Μαρία Γαβρά*, *Μαρούλα Τσουλκανά* και *Βασιλική Φωτοπούλου*, στην εργασία τους με τίτλο «Προκλήσεις εκπαιδευτικών στη διδασκαλία των Ελληνικών ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Μελέτη περίπτωσης σε ελληνικό σχολείο του εξωτερικού», εξετάζουν τις προκλήσεις διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Μέσω μελέτης περίπτωσης δύο εκπαιδευτικών σε ευρωπαϊκό ελληνικό σχολείο, αναδεικνύονται ζητήματα διδακτικής, παιδαγωγικής και διαχείρισης ανομοιογενών τάξεων.

Στην εργασία με τίτλο «Αποτελέσματα ποιοτικής έρευνας αντιλήψεων για τις αδελφοποιήσεις σχολείων Ελλάδας και Διασποράς (Βικτώρια, Μελβούρνη)», η *Μαρία Φιλιώ Τριδήμα* εξετάζει τις απόψεις δεκαπέντε διαμορφωτών πολιτικής στη Βικτώρια για τις αδελφοποιήσεις σχολείων Ελλάδας-εξωτερικού. Αναλύει τις προκλήσεις της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης και προτείνει τις αδελφοποιήσεις ως πιθανή λύση ενίσχυσης της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας στη διασπορά.

Οι συγγραφείς *Μαρία Κουλού Μαρία* και *Νικολέττα Κουλού*, στην εργασία τους με τίτλο «Η ελληνική γλώσσα στη διασπορά. Φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας», παρουσιάζουν τους φορείς, τα προγράμματα και τις δυσκολίες στο Σίδνεϊ. Η εργασία περιλαμβάνει μια ιστορική αναδρομή της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, ανάλυση των φορέων και έρευνα με εκπαιδευτικούς.

Οι συγγραφείς *Ιωάννης Σπαντιδάκης*, *Καλλιόπη Ζαρογιάννη* και *Μιχαήλ Κοντογεώργος*, στην εργασία τους με τίτλο «Η γλώσσα μας... μάς ενώνει: Συνεργατική δράση σχολείων της Ομογένειας και της ημεδαπής για την προώθηση της γλώσσας μας», αποτυπώνουν μια διαδικτυακή πρωτοβουλία έντεκα ελληνικών σχολείων της Ομογένειας και της ημεδαπής για την προώθηση της ελληνικής γλώσσας. Περιγράφουν δράσεις που

υιοθετούν σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις για τη δημιουργία ποιοτικών, επικοινωνιακών κειμένων από μαθητές.

Στην εργασία με τίτλο «Κριτική αξιολόγηση του βαθμού υλοποίησης της εκπαιδευτικής ευρωπαϊκής πολιτικής για την ενσωμάτωση και τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας των μεταναστών/προσφύγων σε σχολεία των χωρών υποδοχής», ο *Ιωάννης Α. Θεοδώρου* παρουσιάζει τις ευρωπαϊκές πολιτικές για την ενσωμάτωση των μαθητών μεταναστών/προσφύγων και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές στη χώρα υποδοχής.

Ο *Χρήστος Κωτσόπουλος*, στην εργασία «Ο ρόλος του διευθυντή στην προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και την άρση των κοινωνικών ανισοτήτων στο σχολείο απέναντι σε παιδιά μεταναστών δεύτερης γενιάς», εξετάζει τις αντιλήψεις διευθυντών για την κοινωνική δικαιοσύνη στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Αναλύει τρόπους διασφάλισης της, τον ρόλο του διευθυντή και σκιαγραφεί την κατάσταση στα ελληνικά σχολεία.

Οι συγγραφείς *Βασίλειος Σωτηρούδας*, *Ευτέρπη Βασιλειάδου*, *Όλγα Καραγιαννίδου* και *Φωτεινή Παπαλιούρα*, στην εργασία τους με τίτλο «Ο Ρόλος του Συντονιστή Εκπαίδευσης Προσφύγων στην Εκπαίδευση των Προσφυγοπαίδων», εξετάζουν τον ρόλο των συντονιστών εκπαίδευσης προσφύγων στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Αναλύουν τις προκλήσεις της εκπαίδευσης μαθητών προσφυγικού προφίλ και τις στοχευμένες παρεμβάσεις που εφαρμόστηκαν από το 2016.

Μελέτη της Γλώσσας: Γλωσσολογικά, Διαγλωσσικά και Εκπαιδευτικά Ζητήματα

Τα κείμενα του δεύτερου άξονα προσεγγίζουν τη μελέτη της ελληνικής γλώσσας μέσα από γλωσσολογικές, διαγλωσσικές και παιδαγωγικές οπτικές. Συγκεκριμένα, εξετάζονται οι μαθησιακές δυσκολίες που προκύπτουν από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ της μητρικής και της δεύτερης γλώσσας, αναδεικνύεται η επίδραση της μητρικής γλώσσας στη διαδικασία μάθησης της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, αναλύονται ορθογραφικά ζητήματα που αφορούν τη χρήση και τη λειτουργία των λεξικών μορφημάτων, γίνεται καταγραφή και ανάλυση των συνηθισμένων λαθών που παρατηρούνται, και εξετάζεται η ποικιλία χρήσεων των σημείων στίξης και η συμβολή τους στη γραπτή επικοινωνία. Τέλος, αναλύεται η επίδραση της μητρικής γλώσσας στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και προτείνονται διδακτικές προσεγγίσεις που αξιοποιούν αυτά τα χαρακτηριστικά για την αποτελεσματικότερη μάθηση.

Η *Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη* στην εργασία της «Ορθογραφία και λεξιλόγιο» εξετάζει ορθογραφικά ζητήματα που αφορούν τα λεξικά μορφήματα με στόχο να ενισχυθεί η ορθογραφική επίγνωση των μαθητών/τριών προτείνοντας πέντε στρατηγικές διδασκαλίας και εκμάθησης: τη φωνολογική στρατηγική, τη μνημονική

στρατηγική ενίσχυσης της οπτικής μνήμης, τον μορφολογικό τεμαχισμό, τη χρήση της μορφολογικής οικογένειας λέξεων και τη χρήση των μορφογραμμάτων στα ομόρριζα.

Στην εργασία με τίτλο «Περιγράφοντας τη διαδικασία για την αναγνώριση της μεταφοράς στον γραπτό λόγο διδασκομένων την ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις», η *Ελένη Ματσούκη* παρουσιάζει μια πειραματική διαδικασία για την αναγνώριση και τη μελέτη του μεταφορικού τρόπου έκφρασης στον γραπτό λόγο ομιλητών που διδάσκονται τη νέα ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα. Αξιοποιώντας online corpora με γραπτά διδασκομένων, παρουσιάζει τα βήματα και τη μέθοδο για την αναγνώριση του μεταφορικού τρόπου έκφρασης από το επίπεδο Α2 έως και το Γ2.

Στην εργασία με τίτλο «Ανάλυση λαθών στον γραπτό λόγο μαθητών της Ελληνικής ως Γ2: παρατηρήσεις και προτάσεις», η *Βασιλική Αποστολούδα* εξετάζει τα συχνότερα λάθη στον γραπτό λόγο αλβανόφωνων μαθητών που μαθαίνουν Ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα. Στόχος είναι η αξιοποίηση των ευρημάτων στη γλωσσική διδασκαλία και η δημιουργία ενός εκτενέστερου σώματος κειμένων για μελλοντική έρευνα.

Η *Λευκοθέα Κάτσενου*, στην εργασία «Η κατανόηση και χρήση των νεοελληνικών γλωσσικών ιδιωτισμών σε γηγενείς μαθητές και σε παιδιά με μεταναστευτικό προφίλ» διερευνά τους κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εκμάθηση γλώσσας σε γηγενείς και μη μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ιωαννίνων. Τα ευρήματα δείχνουν ότι το φύλο, η εκπαιδευτική βαθμίδα, η εθνικότητα και το οικογενειακό υπόβαθρο επηρεάζουν σημαντικά την επίδοση, ιδιαίτερα στην κατανόηση και χρήση ιδιωτισμών.

Στην εργασία με τίτλο «Ανάλυση λαθών ισπανόφωνων μαθητών από την Αργεντινή», η *Φωτεινή Κατσιβα* κατηγοριοποιεί και αναλύει λάθη ισπανόφωνων Αργεντινών στην παραγωγή προφορικού λόγου στα Ελληνικά ως δεύτερη/ξένη γλώσσα. Οι μαθητές αντιμετωπίζουν εμπόδια, όπως η παρεμβολή της Γ1, ενώ οι ιδιαιτερότητές τους επηρεάζουν την εκμάθηση. Η ανάλυση των λαθών διευκολύνει τη διδασκαλία και τον σχεδιασμό.

Στην εργασία με τίτλο «Η στίξη ως αναπόσπαστο στοιχείο της διδασκαλίας της ΝΕΓ», η *Παναγιώτα Σουρίδη* παρουσιάζει τη σημασία της στίξης στην εκμάθηση της Νέας Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Αναλύει τις πολλαπλές λειτουργίες των σημείων στίξης στη συντακτική οργάνωση, σημασιολογική ολοκλήρωση και αντιστοιχία γραπτού-προφορικού λόγου.

Η *Ντονίκα Μπόμπολη – Κώτση*, στην εργασία της «*Διγλωσσία: Λάθη στη χρήση της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας από παιδιά με μητρική την αλβανική γλώσσα*», κατέγραψε λάθη και δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές στην εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας τον τονισμό, την ορθογραφία, τη χρήση των άρθρων, τους χρόνους των ρημάτων, τους βαθμούς των επιθέτων και τα γένη των ουσιαστικών.

Η *Eljana Kokalari*, στην εργασία της με θέμα: «Περιγραφή περιπτώσεων γλωσσικής επαφής σε ένα δίγλωσσο περιβάλλον», μέσω έρευνας σε φοιτητές της Εθνικής Ελληνικής

Μειονότητας στην Αλβανία, «φωτίζει» ζητήματα γλωσσικής ποικιλίας για την εκμάθηση της Ελληνικής, Αλβανικής και Αγγλικής Γλώσσας και προτείνει εξοικείωση με λέξεις, γραμματικά φαινόμενα και φράσεις που χρησιμοποιούνται διαφορετικά ανάλογα με το γλωσσικό και κοινωνικό πλαίσιο.

Εκπαιδευτικό Υλικό και Βιβλία για την Ελληνική ως Γ2/ΞΓ

Μέσα από τις εργασίες του τρίτου θεματικού άξονα, τονίζεται η σημασία της δημιουργίας κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας και αναδεικνύονται οι βασικοί παράγοντες και οι προδιαγραφές που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη συγγραφή υλικού. Παρουσιάζονται μελέτες σχετικές με τα σύγχρονα βιβλία και τα εκπαιδευτικά υλικά που έχουν παραχθεί για την ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα. Επιπλέον, διατυπώνονται προτάσεις για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη υλικού που όχι μόνο θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης εκπαιδευτικής πραγματικότητας, αλλά και να ενισχύει την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας σε συγκεκριμένα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Ο Γεώργιος Βλάχος, με την εργασία του «Η επιλογή/δημιουργία του διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ», αρχικά αποτυπώνει την ανάγκη συγγραφής κατάλληλου διδακτικού υλικού για μαθητές με διαφορετικό γλωσσικό επίπεδο για την εκμάθηση της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ, και στη συνέχεια παραθέτει τους παράγοντες που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τη δημιουργία/επιλογή του διδακτικού υλικού.

Η Δάφνη Παναγιώτου, στην εργασία της «Διδακτικό υλικό για την προσέγγιση της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας (Γ2/ΞΓ)», αναφέρεται στις προκλήσεις που καλείται το σύγχρονο σχολείο να αντιμετωπίσει για να προσφέρει ποιοτική και αποτελεσματική εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας κυρίως με τις Τάξεις Υποδοχής και τις Δομές Υποστήριξης και Εκπαίδευσης Προσφύγων και παρουσιάζει κατάλληλα διδακτικά εγχειρίδια και υλικό για αυτές τις ομάδες.

Η Σωτηρία Δημοπούλου, με την εργασία της «Εκπαιδευτικές πρακτικές και εκπαιδευτικό υλικό στη διδασκαλία της ελληνικής ως γλώσσας καταγωγής και δεύτερης γλώσσας σε σχολεία της Βόρειας Ρηνανίας Βεσφαλίας», καταδεικνύει την έλλειψη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής ως γλώσσας καταγωγής, ή δεύτερης/ξένης γλώσσας και αναδεικνύει την ανομοιογένεια των τμημάτων του μαθητικού πληθυσμού.

Η Δέσποινα Φουρίκη, στην εργασία της «Ανακαλύπτοντας την Ελληνική Γραφή: Μια Σύγχρονη Προσέγγιση Σχεδιασμού Εκπαιδευτικού Υλικού στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας», παρουσιάζει μια πρόταση σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ σε μαθητές ηλικίας 10-

12 ετών εμπλουτισμένο με ποικίλες δραστηριότητες, έτσι ώστε να συντελείται η μάθηση με διασκεδαστικό και ενδιαφέροντα τρόπο.

Οι *Δέσπω Κυπριανού, Παναγιώτης Παναγίδης, Γεωργία Πασιαρδή, Μάριος Στυλιανίδης και Ανδρέας Τσιάκκικος*, με την εργασία τους «Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στη γενική τάξη του νηπιαγωγείου: Ψηφιακό και διαδραστικό υλικό», επισημαίνουν ότι η συμφοίτηση των δι-/πολύγλωσσων παιδιών με φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας στη γενική τάξη του νηπιαγωγείου δημιουργεί ανάγκες περαιτέρω στήριξης και παρουσιάζουν υλικό που δημιουργήθηκε για τις ανάγκες των εκπαιδευτικών προς αυτή την κατεύθυνση.

Οι *Oksana Snigovska και Andrii Malakhiti*, δημιουργοί της σειράς εγχειριδίων «Νεοελληνική (ΝΕ) γλώσσα, στην εργασία τους «Δημιουργικές ασκήσεις στη διδασκαλία της ΝΕ ως ξένης γλώσσας (με βάση τα εγχειρίδια της ΝΕ για Ουκρανόπουλα)», προτείνουν ποικίλες δραστηριότητες, που εστιάζουν στην παραγωγή και κατανόηση του προφορικού και γραπτού λόγου των μαθητών, την εκμάθηση της γραμματικής και του λεξιλογίου με την αξιοποίηση τραγουδιών, ποιημάτων και υλικού με δι/πολιτισμικό περιεχόμενο.

Η *Ελένη Κολλυροπούλου*, με την εργασία της «Σχεδιασμός διεκπεραιωτικής δραστηριότητας για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως Γ2: Ετοιμάζοντας το φαγητό», παραθέτει ένα σχέδιο διδασκαλίας, αξιοποιώντας την επικοινωνιακή προσέγγιση και τα μοντέλα της Δραστηριοκεντρικής Μάθησης, με το συγκεκριμένο θεματικό περιεχόμενο, δίνοντας τις απαραίτητες πληροφορίες όσον αφορά την ομάδα-στόχο και το επίπεδο γλωσσομάθειάς της.

Η *Λυδία Βανταράκη*, στην εργασία της «Καλοκαίρι στην Κρήτη, Spoken Modern Greek in dialogues A2/A2+: Παρουσίαση, θεωρητικές βάσεις και διδακτική πράξη», παρουσιάζει αναλυτικά το περιεχόμενο και τη δομή του συγκεκριμένου υλικού ως χρήσιμο βοήθημα για τους ενήλικες μαθητές της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ που βρίσκονται στο επίπεδο A2/A2+ και επιθυμούν να έρθουν σε επαφή με κείμενα της καθημερινότητας. Ακόμη, παραθέτει μία σειρά από προτάσεις διδακτικής αξιοποίησης του βιβλίου στο πλαίσιο της τάξης.

Η *Άρτεμις Πανηγυράκη*, με την εργασία της «Η διδασκαλία της Παραγωγής Προφορικού Λόγου μέσα από το εγχειρίδιο: προβληματικές, διδακτικές πρακτικές και ο ρόλος του/της δασκάλου/ας», αρχικά επισημαίνει ότι η ΠΠΛ ως γλωσσική δεξιότητα πρέπει να αποτελεί βασική προτεραιότητα και μέλημα για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ. Προτείνει βασικές κατευθύνσεις και διδακτικές πρακτικές για τον σχεδιασμό δραστηριοτήτων αξιοποιώντας τις σύγχρονες μεθοδολογίες.

Διαθεματικές και Διαπολιτισμικές Προσεγγίσεις στη Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας

Στον τέταρτο θεματικό άξονα περιλαμβάνονται εργασίες που υπογραμμίζουν την ανάγκη για την υιοθέτηση διαπολιτισμικών και διαθεματικών προσεγγίσεων

στη γλωσσική διδασκαλία. Ο άξονας αυτός διαρθρώνεται σε τρεις επιμέρους ενότητες:

- κείμενα που εστιάζουν στις διαθεματικές προσεγγίσεις στη γλωσσική διδασκαλία,
- μελέτες που εξετάζουν την ενσωμάτωση της διαπολιτισμικής διάστασης στη γλωσσική διδασκαλία,
- κείμενα που αναδεικνύουν τη σύνδεση μεταξύ λογοτεχνίας και γλώσσας στη γλωσσική διδασκαλία.

Στις πιλοτικές εφαρμογές που παρουσιάζονται αξιοποιούνται μύθοι, παραμύθια, και τραγούδια, μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης και η ενίσχυση στρατηγικών διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Στα παρακάτω κείμενα υπογραμμίζεται πως η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας δεν μπορεί να περιορίζεται μόνο στη γλωσσική διάσταση, αλλά να ενσωματώνει την πολιτισμική διάσταση, προωθώντας την ‘ανακάλυψη’ της ελληνικής λογοτεχνίας, ιστορίας, μουσικής, παραδόσεων και τεχνών. Μέσα από αυτή την ολιστική προοπτική, η γλωσσική εκπαίδευση μπορεί να αποτελέσει ένα μέσο κατανόησης, σύνδεσης και εκτίμησης του πολιτισμικού πλούτου που συνοδεύει την ελληνική γλώσσα.

Διαθεματικές προσεγγίσεις στη γλωσσική διδασκαλία

Οι *Ζωή Ιωαννίδου* και *Μαρία Μητσιάκη*, στην εργασία τους με τίτλο «CLIL και πολυγλωσσικοί γραμματισμοί στην Ιστορία: Εμπειρικά δεδομένα από εξηγητικά κείμενα μαθητών και μαθητριών Γ' Γυμνασίου», εξετάζουν την επίδραση μιας διδακτικής παρέμβασης CLIL σε μαθητές/μαθήτριες Γ' Γυμνασίου από τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης που διδάσκονται το μάθημα της Ιστορίας στην ελληνική ως δεύτερη γλώσσα.

Η *Καλλιόπη Μπίτζιου*, στο κείμενό της «Η διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης στα πλαίσια της μεθόδου CLIL: Μία διδακτική πρόταση στο μάθημα της Ιστορίας», δημιούργησε ένα διδακτικό σενάριο έως 10 διδακτικών ωρών για μαθητές/τριες Δ' Δημοτικού, αναφορικά με το πολίτευμα και την κοινωνία της Αθήνας του Περικλή, μέσα από το οποίο οι μαθητές/τριες καλλιεργούν διαπολιτισμικές, διαπροσωπικές και διαθεματικές δεξιότητες.

Οι συγγραφείς *Μαρία Παραπονιάρη* και *Μαρίνα Ματθαιουδάκη*, στο κείμενό τους «Ένα πούμπουλο μικρό: Η χρήση πολυτροπικού υλικού στη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2 σε παιδιά 5 έως 7 ετών», παρουσιάζουν έρευνα που πραγματοποίησαν σε μαθητές/τριες για την επίδραση της μουσικής και του τραγουδιού στην ανάπτυξη του λεξιλογίου. Η έρευνα διεξήχθη σε Charter School των Η.Π.Α. με πειραματική ομάδα και ομάδα ελέγχου. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η χρήση του τραγουδιού και των αντίστοιχων ψηφιακών εργαλείων ενισχύουν την εξοικείωση με το λεξιλόγιο.

Οι *Μαρία Σκιαδά, Σοφία Ροηλίδου και Ιφιγένεια Γεωργιάδου*, στην εργασία τους «Κύκλος δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία του λεξιλογίου σε αρχάριους ενηλίκους μαθητές της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας», παρουσιάζουν ως παράδειγμα έναν ολοκληρωμένο Κύκλο Δραστηριοτήτων για την πρόσληψη-παρουσίαση αλλά και την εμπέδωση-χρήση-αφομοίωση του Θεματικού Λεξιλογίου με βάση μια επικοινωνιακή περίπτωση επιπέδου Α1 και Α2 για τις ανάγκες των ενηλίκων που μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα.

Ο *Ευάγγελος Πετυχάκης*, στην εργασία με τίτλο: «Το σκάκι σύγχρονο και αποτελεσματικό εργαλείο μάθησης και διδασκαλίας της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας. Αποτελέσματα από την εφαρμογή Προγράμματος Σκάκι στο Ελληνικό σχολείο της Σταυρούπολης», αναφέρεται στη διδακτική και παιδαγωγική αξία του σκακιού σε μαθητές/τριες που φοιτούν στο ρωσικό και ελληνικό σχολείο Σταυρούπολης.

Η *Μαρία Προκοπίδου*, στο κείμενό της «Η Σταχτοπούτα του κόσμου όλου: Εκπαιδευτικό υλικό για την ενίσχυση των τεσσάρων γλωσσικών δεξιοτήτων στην Ελληνική ως Δεύτερη/Ξένη Γλώσσα», επικεντρώνεται σε εκπαιδευτικό υλικό μέσω του παραμυθιού για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ. Ειδικότερα, μέσω της μεθόδου Jigsaw αναδεικνύει τόσο τα κοινά όσο και τα διαφορετικά στοιχεία και μοτίβα των παραμυθιών ανάλογα με τη χώρα προέλευσής τους.

Η εργασία της *Ζωής Τολιοπούλου* με τίτλο: «Η Ελληνική ως Δεύτερη/Ξένη Γλώσσα: «Ζωντανά» βιβλία, ζωηρά παιδιά... Το παράδειγμα των μαθητών του σχολείου Ελληνικής Γλώσσας της Λουβένης στην εκμάθηση της Ελληνικής» διερευνά τον βαθμό της επίδρασης που έχει η επαφή με ποικίλα κείμενα στην εκμάθηση της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ στο Α2 Επίπεδο σε δείγμα 18 μαθητών/τριών από δημόσια δημοτικά σχολεία της Φλάνδρας στο Βέλγιο.

Στην εργασία με τίτλο «Καινοτόμο, διαθεματικό πιλοτικό Πρόγραμμα στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας της Γ' Λυκείου» των *Βασιλικής Μούζα και Βασιλικής Τζιάτζιου* παρουσιάζεται ένα σχέδιο εργασίας στο μάθημα της Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, το οποίο εστιάζει στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Προτείνονται τρόποι για τον κατάλληλο σχεδιασμό δραστηριοτήτων και συζητούνται, ειδικότερα, στρατηγικές για την ενίσχυση της κατανόησης του προφορικού και του γραπτού λόγου.

Διαπολιτισμικές προσεγγίσεις στη γλωσσική διδασκαλία

Η *Ιωάννα Λεκκάκου*, στην εργασία της με τίτλο «Πολιτιστικές δραστηριότητες: ένταξη στοιχείων πολιτισμού στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης / ξένης γλώσσας», αναδεικνύει τη σημασία ένταξης του πολιτισμού στη διδασκαλία της δεύτερης/ξένης γλώσσας και υποστηρίζει ότι ο πολιτισμός θα πρέπει να εντάσσεται οργανικά στο αναλυτικό πρόγραμμα της γλωσσικής διδασκαλίας και όχι να αποτελεί ξεχωριστό γνωστικό αντικείμενο.

Οι συγγραφείς *Πατρίσια Κορομβόκη και Ελένη Γρίβα*, στην εργασία τους με τίτλο «Greek by Greeks: Επικοινωνώ Ελληνικά - Επικοινωνώ Διαπολιτισμικά Ένα

Πρόγραμμα Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας μεταξύ Ελλήνων φοιτητών και σπουδαστών της ΝΕ ως ΞΓ/Γ2 στην Αυστραλία», παρουσιάζουν το πρόγραμμα 'Greek by Greeks' το οποίο είναι ένα πρωτότυπο πρόγραμμα διαδικτυακής προφορικής επικοινωνίας μεταξύ φοιτητών της ΝΕ ως ΞΓ/Γ2 στην Αυστραλία και Ελλήνων φοιτητών στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Στην εργασία με τίτλο «Δημιουργώντας διαπολιτισμικές επαφές σε ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης: Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα ανάπτυξης στρατηγικών διαπολιτισμικής επικοινωνίας σε μαθητές Δημοτικού», οι συγγραφείς *Χρυσάνθη Μάρκου, Δήμητρα Βασιλείου, Κωνσταντίνος Σεχίδης, Ολυμπία Παπαθανασίου και Πετρούλα Παπαθανασίου* παρουσιάζουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα διαπολιτισμικής ενδυνάμωσης, που υλοποιήθηκε από το Δίγλωσσο Σχολείο «Όμηρος» στην Κορυτσά σε συνεργασία με το Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Φλώρινας, στο οποίο συμμετείχαν μαθητές της Ε' και Στ' τάξης και των δυο σχολείων.

Η *Σταυρούλα Νικολούδη*, στην εργασία με θέμα «Τα Αρχεία Δαρδάλη της Ελληνικής Διασποράς στο Πανεπιστήμιο La Trobe της Μελβούρνης και η χρήση τους στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δευτέρης/ξένης γλώσσας» παρουσιάζει την ενσωμάτωση των Αρχείων Δαρδάλη στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου La Trobe, ενισχύοντας τη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας.

Στην εργασία με τίτλο «Διαπολιτισμικές/Διαθεματικές δραστηριότητες για τη χρήση των νεοελληνικών από παιδιά με διάφορα πολιτισμικά χαρακτηριστικά», η *Αναστασία Τομπάζη* επισημαίνει τη σημασία των διαθεματικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται στη μουσική για τη διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας. Τονίζει ότι η ενθάρρυνση της μητρικής γλώσσας των μεταναστών/προσφύγων μαθητών/τριών με μουσικά ακούσματα από τις χώρες προέλευσής τους δημιουργεί εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας.

Στην εργασία με τίτλο «Η ανάπτυξη διαπολιτισμικού διαλόγου στην τάξη μέσω της προώθησης των μαθητικών φωνών», η *Χριστίνα Τζώρτζη* εξετάζει τη συμβολή της ακρόασης των μαθητικών φωνών, ειδικά μαθητών από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, στην ανάπτυξη του διαπολιτισμικού διαλόγου στην τάξη και παρουσιάζει εργαλεία και πρακτικές για την προώθησή τους με γνώμονα τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Η εργασία του *Αθανάσιου Διαλεκτόπουλου* με τίτλο: «Η Ορθόδοξη Χριστιανική Τέχνη σε διαπολιτισμική προοπτική: Εφαρμογή εκπαιδευτικού Προγράμματος σε Έλληνες μαθητές του εξωτερικού» παρουσιάζει ένα εκπαιδευτικό Πρόγραμμα για την Ελληνική Γλώσσα που εφαρμόστηκε σε Γυμνασιακές Τάξεις στις Βρυξέλλες. Στόχος ήταν ο εμπλουτισμός της εθνοπολιτισμικής ταυτότητας και συνείδησης των μαθητών/τριών με στοιχεία της ελληνορθόδοξης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο *Παναγιώτης Σδούκος*, στην εργασία «Η έννοια της «επιτελεστικής γλώσσας» του δημοτικού τραγουδιού και η σημασία της στην Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό» αναλύει τον ρόλο του δημοτικού τραγουδιού ως παιδαγωγικό εργαλείο στις παραδοσιακές

κοινότητες και τονίζει τη συμβολή του στη διαμόρφωση ταυτότητας και πολιτισμικής μνήμης μέσω δρώμενων, μιμήσεων και συμβολισμών.

Αξιοποίηση της λογοτεχνίας στη γλωσσική διδασκαλία

Ο *Νίκος Ρουμπής*, στην εργασία με θέμα «Κριτήρια επιλογής λογοτεχνικών κειμένων στη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως ξένης», δίνει έμφαση σε εκείνα τα κριτήρια βάσει των οποίων δύναται να επιλεγεί ένα λογοτεχνικό κείμενο, ώστε να είναι λειτουργικό και χρηστικό στη διδακτική πράξη, στη διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας, λαμβάνοντας υπόψη τους κανόνες και την ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας.

Οι συγγραφείς *Ιωάννα Καϊάφα* και *Κωνσταντίνα Ηλιοπούλου*, στην εργασία τους με τίτλο «Η αξιοποίηση της δημιουργικής γραφής στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας: Σύγχρονες Τάσεις και Προοπτικές», εστιάζουν στη δημιουργική γραφή, η οποία μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για τη γλωσσική διδασκαλία και παρουσιάζουν δραστηριότητες δημιουργικής γραφής που μπορούν να αξιοποιηθούν στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας.

Στην εργασία με τίτλο «Η οικουμενικότητα της Οδύσσειας: Το Project “Ξαναγράφοντας την Οδύσεια”», οι *Φωτεινή Ντάνου* και *Γεώργιος Βλαντής* παρουσιάζουν ένα project όπου αξιοποιήθηκε η “Οδύσεια” του Ομήρου, το κλασικό επικό ποίημα, στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού στο Charter School Socrates Academy της Βόρειας Καρολίνας.

Στην εργασία με θέμα «Διδάσκοντας την Ελληνική ως Γ2 μέσα από τη λογοτεχνία», η *Αικατερίνη Τσουλά* υποστηρίζει πως τα λογοτεχνικά κείμενα μπορούν να αποτελέσουν το έναυσμα για μια σειρά δραστηριοτήτων, μέσω των οποίων καλλιεργούνται περισσότερες από μία δεξιότητες, με τρόπο ευχάριστο και διασκεδαστικό και παρουσιάζει ένα διδακτικό σενάριο που επιχειρεί την αξιοποίηση ενός λογοτεχνικού κειμένου στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2.

Οι συγγραφείς *Κωνσταντίνος Μαστροθανάσης*, *Αθηνά Γελαδάρη*, *Μαρία Κλαδάκη* και *Αικατερίνη Βάσιου*, στην εργασία τους με τίτλο «Το θέατρο στην καλλιέργεια μεταγνωστικών στρατηγικών διγλωσσών αναγνωστών στην Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα» παρουσιάζουν τη μελέτη τους που εφαρμόστηκε σε 388 διγλωσσους μαθητές με στόχο να καταγραφούν οι μηχανισμοί με τους οποίους οι μέθοδοι διδασκαλίας που βασίζονται στο εφαρμοσμένο θέατρο μπορούν να επηρεάσουν τις μεταγνωστικές στρατηγικές των διγλωσσών αναγνωστών.

Η *Μιρέλλα Καραντζά-Κώτσια*, στην εργασία της με θέμα «Η παρουσία των γυναικών συγγραφέων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στα γλωσσικά εγχειρίδια της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας στην Αλβανία και η συμβολή της γυναικείας λογοτεχνίας στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση της Αλβανίας», μελετά την παρουσίαση των γυναικών συγγραφέων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στα σχολικά εγχειρίδια της Εθνικής

Ελληνικής Μειονότητας στην Αλβανία και ερευνά πώς και σε ποιο βαθμό αξιοποιείται η λογοτεχνία αυτή στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας.

Αξιοποίηση των Ψηφιακών Μέσων για τη Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας

Μέσα από τον πέμπτο θεματικό άξονα του τόμου, παρουσιάζονται οι σύγχρονες πρακτικές που αξιοποιούν τα ψηφιακά μέσα για την ενίσχυση της γλωσσικής διδασκαλίας. Οι εκπαιδευτικές πλατφόρμες, οι ψηφιακές εφαρμογές και οι ψηφιακοί πόροι μπορούν να προσφέρουν νέες διαδραστικές εμπειρίες και να κάνουν τη γλωσσική διδασκαλία πιο προσβάσιμη και ευέλικτη, τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς. Στις εφαρμογές και μελέτες παρουσιάζονται/προτείνονται πολυμέσα, διαδραστικές πλατφόρμες, σύγχρονα εργαλεία ανάπτυξης εφαρμογών καθώς και η χρήση αυθεντικών κειμένων και πολιτισμικών πόρων για την προώθηση της γλωσσικής αλληλεπίδρασης.

Ο *Αλέξανδρος Κλεφτοδήμος*, στην εργασία του με τίτλο «Τεχνολογίες Εικονικής και Επαυξημένης πραγματικότητα στην Εκμάθηση Ξένων Γλωσσών», παρουσιάζει την εξέλιξη των τεχνολογιών στο πέρασμα του χρόνου, τα είδη εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας, ενδεικτικές εφαρμογές στην εκμάθηση ξένων γλωσσών, καθώς και σύγχρονα εργαλεία ανάπτυξης εφαρμογών τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν από εκπαιδευτικούς χωρίς την απαίτηση εξειδικευμένων γνώσεων.

Στην εργασία με τίτλο «Ο ρόλος της μεταγλώσσας στη διδασκαλία, εκμάθηση και αξιολόγηση της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ στην Αυστραλία στην εποχή του Chat GPT», η *Πατρίσια Κορομβόκη* παρουσιάζει παραδείγματα γλωσσικών ασκήσεων επιπέδου αρχαρίων, οι οποίες απαιτούν μεταγλωσσική γνώση και κριτική σκέψη. Οι γλωσσικές ασκήσεις έχουν δοκιμαστεί στο ChatGPT και μπορούν να εφαρμοστούν σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.

Ο *Μενέλαος Τζιφόπουλος* και η *Κυβέλη Παπανικολάου*, στην εργασία τους με τίτλο: «Μαθαίνω στο Δημοτικό Σχολείο μέσα από Ψηφιακές Αφηγήσεις: Η ιστορία του άτακτου τόνου», παρουσιάζουν μια εκπαιδευτική παρέμβαση με κύριο στόχο την εμπλοκή των μαθητών/τριών σε μια αλληλεπιδραστική μορφή διδασκαλίας με την αξιοποίηση της τεχνολογίας, στο πλαίσιο των πολυγραμματισμών, στο μάθημα της Γλώσσας.

Στην εργασία με τίτλο «Παίζω και μαθαίνω με τις λέξεις»: Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για την κατάκτηση του λεξιλογίου σε μαθητές του Δίγλωσσου Σχολείου «Όμηρος», οι συγγραφείς *Γιώργος Μπεροπούλης*, *Χρυσάνθη Μάρκου*, *Γιώργος Μπίζιος*, *Δημήτρης Θεοδωρακόπουλος*, *Αθηνά Σιδέρη*, *Μαρία Τζόγκα* και *Αλιόνα Κιαφερέζη*, παρουσιάζουν ένα διαφορετικό τρόπο εκμάθησης και κατάκτησης του λεξιλογίου, αλλά και παράλληλα ανάπτυξης στρατηγικών εκμάθησης με την βοήθεια των νέων τεχνολογιών στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας.

Οι *Καρολία Τρικαλιώτη* και *Δημήτριος Κοτσιφάκος*, στην εργασία με τίτλο: «Εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Ποίησης» παρουσιάζουν ένα ψηφιακό διδακτικό σενάριο για το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας με την υποβοήθηση εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης. Μέσω μιας πολυτροπικής οπτικής, με κείμενα, ήχο, εικόνες και εφαρμογές σύγχρονης ψηφιακής τεχνολογίας, οργανώνουν μια καινοτόμο πρόταση για μαθητές/τριες Γυμνασίου και Λυκείου.

Στο κείμενο με τίτλο: «Εφαρμογή εκπαιδευτικού σεναρίου στη διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης με δραστηριοκεντρική (Task-Based) προσέγγιση και με την αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων στο Hellenic College Holy Cross Greek Orthodox School of Theology της Βοστώνης», η *Μαρία Κουτή*, μέσω της διδακτικής πρότασης με Δραστηριοκεντρική Εκμάθηση, τονίζει τη συμβολή των ψηφιακών πολυτροπικών εργαλείων στη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ σε φοιτητές/τριες.

Η *Ελένη Κοροσίδου*, στην εργασία με θέμα: «Ενίσχυση των δεξιοτήτων διαπολιτισμικής επικοινωνίας στις Τάξεις Υποδοχής μέσα από τη δημιουργία ψηφιακών περιβαλλόντων μάθησης», μέσα από μία σειρά πλούσιων εφαρμογών και ψηφιακών εργαλείων επικεντρώνεται στην ανάπτυξη διαπολιτισμικών και γλωσσικών δεξιοτήτων παιδιών που βρίσκονται σε Τάξεις Υποδοχής.

Η *Μαρία Κικίδου*, στην εργασία της με θέμα: «“Song Contest”: Ένα πρόγραμμα ανάπτυξης διαπολιτισμικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων», παρουσιάζει, με αφορμή την παγκόσμια ημέρα Γλωσσών, ένα πρόγραμμα γλωσσικής διδασκαλίας που εφαρμόστηκε σε μαθητές/τριες ΣΤ' Δημοτικού στην Κεντρική Μακεδονία. Με τη συμβολή των ψηφιακών τεχνολογιών και της μουσικής, οι μαθητές/τριες ανέπτυξαν τις παραπάνω δεξιότητες, καλλιεργώντας, παράλληλα, το αίσθημα της αποδοχής του διαφορετικού.

Ο *Γεώργιος Μαυρομμάτης*, στο κείμενό του: «Η αξία των ψηφιακών παιχνιδιών στη διδασκαλία της Γλώσσας: Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας ως Ξένης με την χρήση του ψηφιακού παιχνιδιού MultiCraft», προτείνει ένα διδακτικό σενάριο για την εξοικείωση μαθητών/τριών με αντικείμενα του σπιτιού (γλωσσικά και γραμματικά φαινόμενα), μέσω ενός γνωστού διαδραστικού ψηφιακού παιχνιδιού.

Η *Ευτυχία Αρβανίτη*, στην εργασία της με θέμα: «Digital Stories στα Ελληνικά: Μία πολυδιάστατη δραστηριότητα στο επικοινωνιακό μάθημα ενηλίκων», παρουσιάζει τα οφέλη της Ψηφιακής Αφήγησης (ΨΑ) για τη Γλωσσική Εκπαίδευση και, παράλληλα, αναδεικνύει μία άκρως παιδαγωγική πρόταση εφαρμογής της ΨΑ στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Στόχος είναι η εξάσκηση των συμμετεχόντων/ουσών στην παραγωγή και κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου με την υποβοήθηση της τεχνολογίας.

Η εργασία της *Αγγελικής Καραγγέλου* με θέμα: «Διδάσκοντας την παράδοση ψηφιακά: Μία πρόταση για την ανάδειξη της γεωγραφικής γλωσσικής ποικιλότητας στην Α' Λυκείου» συμβάλλει στη συζήτηση για την κοινωνική και γεωγραφική ποικιλότητα. Ειδικότερα, παρουσιάζει μία διδακτική πρόταση που υλοποιήθηκε σε 26 μαθητές/τριες

Α' Λυκείου στην περιοχή της Αττικής, με στόχο την ανάδειξη των διαλέκτων και πώς αυτές επιδρούν στο γλωσσικό παρόν και, παράλληλα, το συνδιαμορφώνουν.

Η *Κυβέλη Παπανικολάου*, στην εργασία της με θέμα: «Διδάσκοντας το γράμμα Ψ, ψ με τη συμβολή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης», προτείνει εκπαιδευτικές δραστηριότητες για τη διδασκαλία του γράμματος Ψ, ψ μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας e-me, και άλλων σχετικών ψηφιακών εφαρμογών. Διαφαίνεται, μέσα από τη διδακτική πρόταση, η ανάγκη αναδιαμόρφωσης του εκπαιδευτικού συστήματος, με στόχο τη διδασκαλία της Γλώσσας σε μικρές ηλικιακές ομάδες, μέσω σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων.

Στο κείμενο της *Ιφιγένειας Κωφού* με τίτλο: «Αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων αυτοαξιολόγησης των εκπαιδευτικών για την εννοιολόγηση των στρατηγικών γλωσσικής κατάκτησης» δίνεται έμφαση στη διδασκαλία στρατηγικών γλωσσικής εκμάθησης με την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών και, κυρίως, μέσω εργαλείων αυτοαξιολόγησης.

Σύγχρονες Πρακτικές Διδασκαλίας και Αξιολόγησης της Ελληνικής Γλώσσας σε Δια/πολυπολιτισμικά Περιβάλλοντα

Ο τόμος ολοκληρώνεται με τον έκτο θεματικό άξονα, που πραγματεύεται σύγχρονες προσεγγίσεις οι οποίες εφαρμόζονται στη διδασκαλία και στην αξιολόγηση της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας. Περιλαμβάνει κείμενα που εντάσσονται σε δύο επιμέρους ενότητες:

- κείμενα που εστιάζουν στις σύγχρονες προσεγγίσεις στη γλωσσική διδασκαλία,
- μελέτες που εξετάζουν ζητήματα αξιολόγησης

Από τις παραδοσιακές μεθόδους μέχρι τις νεότερες καινοτόμες πρακτικές, εξετάζεται η αποτελεσματικότητα των διαφοροποιημένων προσεγγίσεων σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Στόχος κάποιων κειμένων είναι να αναδειχθούν πρακτικές που βελτιώνουν τη γλωσσική ικανότητα των μαθητών και διευκολύνουν την ένταξή τους στην κοινωνία. Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι η διδασκαλία και η αξιολόγηση της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και τις προκλήσεις των μαθητών. Η διαφοροποιημένη διδασκαλία παρουσιάζεται ως μια μέθοδος που μπορεί να αποτελέσει βασικό εργαλείο για την αποτελεσματική εκπαιδευτική διαδικασία.

Σύγχρονες προσεγγίσεις στη γλωσσική διδασκαλία

Στην εργασία με τίτλο «Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας: Η σημασία της γλωσσικής εκπαίδευσης», οι συγγραφείς *Παναγιώτης Πασσάς* και *Νικόλαος Μίχος* θίγουν ζητήματα εκπαιδευτικής γλωσσικής πολιτικής για τους ομογενείς μαθητές στο εξωτερικό και τους μαθητές με μεταναστευτικό προφίλ στον Ελλαδικό χώρο και

εστιάζουν στον ρόλο της Γενικής Διεύθυνσης Διεθνών, Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του ΥΠΑΙΘΑ.

Οι *Καλλιόπη Ζαρογιάννη, Ειρήνη Γάκη Ιωάννης και Σπαντιδάκης* με την εργασία τους «Αξιοποιώντας την κειμενική δομή κατά την παραγωγή επικοινωνιακών κειμένων στην ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα» καταδεικνύουν την αναγκαιότητα για άμεση και ρητή διδασκαλία της στρατηγικής της κειμενικής δομής σε έντυπα και σε ψηφιακά περιβάλλοντα παραγωγής γραπτού λόγου στην ελληνική ως Γ2/ΞΓ.

Οι *Ελένη Παπαγιαννοπούλου και Νικολέττα Τσιτσανούδη - Μαλλίδη*, στην εργασία τους «Θεωρία και πράξη της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Ένα παράδειγμα προς μελέτη από τη Νέα Νότια Ουαλία της Αυστραλίας», εξετάζουν την παράμετρο της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας σε μαθητικές ομάδες σύνθετων επιπέδων γλωσσικής επάρκειας και διερευνούν την εφαρμογή των μέσων και των στρατηγικών της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας μέσα από την προσαρμογή της διδασκαλίας στα χαρακτηριστικά των μαθητών.

Η *Σταματία Ζορμπά*, με την εργασία της «Η αξιοποίηση της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό περιβάλλον στα πλαίσια του γλωσσικού μαθήματος: Καταγραφή των απόψεων εκπαιδευτικών Δημοτικών Σχολείων», εξετάζοντας τις απόψεις των εκπαιδευτικών που εργάζονται σε Δημοτικά Σχολεία από ποικίλες περιοχές της Ελλάδας καταδεικνύει την σπουδαιότητα της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας στο σύγχρονο πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας.

Οι συγγραφείς *Νανούσκα Ποντοκοβυρώφ και Ελένη Γρίβα*, στην εργασία με τίτλο «Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από ενήλικες Ουκρανούς πρόσφυγες: αποτύπωση των δυσκολιών και των προσδοκιών τους», παρουσιάζουν τα αποτελέσματα μιας έρευνας που διεξήγαγαν σε 216 Ουκρανούς πρόσφυγες που ζουν στην Ελλάδα, όπου καταγράφηκε το επίπεδο της ελληνομάθειά τους αλλά και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

Η *Μαρίνα Μόγλη*, στην εργασία της «Διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε μη-τυπικές μορφές εκπαίδευσης», παρουσιάζει αποτελέσματα έρευνας σχετικά με τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε ενήλικες μετανάστες/πρόσφυγες σε δομές μη-τυπικής εκπαίδευσης, διερευνώντας παράλληλα τους παράγοντες που ωθούν τους μετανάστες και τους πρόσφυγες να παρακολουθήσουν μαθήματα στις συγκεκριμένες δομές.

Ο *Ευάγγελος Δημητρίου*, στην εργασία του με τίτλο: «Σχεδιασμός και εφαρμογή ενός εκπαιδευτικού προγράμματος για την ανάπτυξη των σύγχρονων δεξιοτήτων του πολίτη του 21^{ου} αιώνα σε μαθητές/μαθήτριες δημοτικού σχολείου», σχεδίασε και εφάρμοσε ένα εκπαιδευτικό Πρόγραμμα σε μαθητές/τριες ενός δημόσιου δημοτικού σχολείου της Φλώρινας, με στόχο την καλλιέργεια δεξιοτήτων πολυγραμματισμού και ενεργού πολιτειότητας.

Η *Γαρυφαλιά Παπασωτήρη*, με την εργασία της «Διαμορφώνοντας δραστηριότητες εγγραμματοποίησης σε παιδιά Ρομά», διερευνάει και καταδεικνύει πώς ο σχεδιασμός και η

διαμόρφωση εκπαιδευτικών παιγνιδιών δραστηριοτήτων σε ένα σχολείο με παιδιά αμιγώς Ρομά, συμβάλλει στην κατάκτηση γλωσσικών, κοινωνικών και γνωστικών δεξιοτήτων, καθώς και στη συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς.

Η συγγραφέας *Τσαμπίκα Μακρογιάννη*, στην εργασία της με θέμα: «Η μητρική γλώσσα και η χρήση της μέσα από διαγλωσσικά κείμενα σχολικών και εξωσχολικών γλωσσικών τοπίων», μελετά το γλωσσικό τοπίο τριών δημοτικών σχολείων και ενός νηπιαγωγείου στην Ρόδο, στα οποία φοιτούν αρκετά παιδιά με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Η πρόταση της ερευνήτριας αφορά στη δημιουργική αξιοποίηση των γλωσσικών πόρων όλων των παιδιών στη σχολική εκπαίδευση.

Ο *Ευθύμιος Ψαλλίδας*, στην εργασία του με τίτλο: «Η έννοια της Ευρωπαϊκής πολιτειότητας μέσα από τις οπτικές μαθητών του δημοτικού σχολείου», αναδεικνύει τις απόψεις μαθητών/τριών δημοτικών σχολείων της Φλώρινας για την έννοια του Έλληνα και του Ευρωπαίου Πολίτη. Τα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας δείχνουν τη θετική άποψη και στάση των συμμετεχόντων/ουσών στην ευρωπαϊκή ταυτότητα. Ωστόσο, διαφαίνεται η δυσκολία ενός ποσοστού μαθητών/τριών να αντιληφθούν τέτοιες έννοιες και το συγκείμενό τους.

Ζητήματα αξιολόγησης της σχολικής επίδοσης

Η *Αικατερίνη Κιγισιόγλου - Βλάχου*, στην εργασία με τίτλο «Η γραπτή οδηγία ως βασική συνιστώσα στην τυπική αξιολόγηση των δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου: πιστοποίηση ελληνομάθειας», επισημαίνει τον ουσιαστικό ρόλο που διαδραματίζει η με σαφήνεια διατυπωμένη γραπτή οδηγία ως βασική συνιστώσα στην κατάλληλη παραγωγή γραπτού λόγου. Παρατίθενται σχολιασμένες γραπτές οδηγίες προερχόμενες από δοκιμασίες παραγωγής γραπτού λόγου με στόχο την πιστοποίηση της Ελληνικής του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (ΚΕΓ).

Οι *Aida Zoto* και *Isida Foçi (Metaj)*, στην εργασία τους με τίτλο «Είκοσι χρόνια Εξετάσεις Πιστοποίησης Ελληνομάθειας στο Εξεταστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Τιράνων (2003-2023)», παρουσιάζουν μια ανασκόπηση της πορείας των εξετάσεων πιστοποίησης ελληνομάθειας κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες στο Πανεπιστήμιο των Τιράνων, επισημαίνοντας σημαντικά γεγονότα και αλλαγές που έχουν συμβεί.

Στην εργασία με τίτλο «Εναλλακτική προσέγγιση αξιολόγησης των επικοινωνιακών στρατηγικών των μαθητών δημοτικού σχολείου με αυθεντικές δραστηριότητες», η *Ιωάννα Κουκόσια* εφάρμοσε μελέτη σε δεκαέξι μαθητές των Ε' και Στ' τάξεων του δημοτικού σχολείου. Στη συγκεκριμένη μελέτη διερευνήθηκαν και καταγράφηκαν στρατηγικές προφορικού λόγου και επικοινωνίας των μαθητών μέσα από συμμετοχική παρατήρηση.

Οι συγγραφείς *Σταύρος Καμαρούδης* και *Στέλλα Ντινοπούλου*, στην εργασία τους με τίτλο «Αξιολόγηση της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας σε Έλληνες μαθητές των σημερινών τάξεων: Τις πταίει», εξετάζουν α) αν οι Έλληνες μαθητές διαθέτουν την

υπόρρητη και όχι την ρητή γνώση στον προφορικό λόγο, β) αν θα μπορούσαν να ανταποκριθούν επαρκώς σε εξετάσεις Ελληνομάθειας όπως υπόκεινται οι μαθητές που μαθαίνουν την Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα.

Η Χριστίνα Μουτσιούνα, στην εργασία της με τίτλο «Μορφές και μέθοδοι αξιολόγησης της γλωσσικής επίδοσης σε Τάξεις Υποδοχής ΖΕΠ», επικεντρώνεται στην καταγραφή και ανάλυση των απόψεων εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε Τάξεις Υποδοχής ΖΕΠ, προκειμένου να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνονται και προσεγγίζουν την αξιολόγηση, αλλά και όλα όσα εφαρμόζουν στην πράξη.

Στην εργασία του *Youssef Elsafoury* με τίτλο «Σχέση ξενικότητας και ταυτοποίησης ως κριτήρια αξιολόγησης της προφοράς στους αραβόφωνους μαθητές της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας», εξετάζεται η σχέση μεταξύ δύο κριτηρίων (μεταβλητών) για την αξιολόγηση της ξένης προφοράς. Η μελέτη επικεντρώνεται στην προφορική απόδοση των φοιτητών/τριών που μιλούν την Αραβική ως μητρική και σπουδάζουν ελληνική φιλολογία σε τρία πανεπιστήμια στο Κάιρο.

Κλείνοντας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τους/τις συγγραφείς για το υψηλό επίπεδο των κειμένων που μας παρέδωσαν, καθώς και για τη συνέπεια και την άψογη συνεργασία που είχαμε μαζί τους προκειμένου να πετύχουμε το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Ελένη Γρίβα, Γεώργιος Βλάχος, Πατρίσια Κορομβόκη

Ιανουάριος 2025

Εκπαιδευτικό Υλικό και Βιβλία για την Ελληνική ως Γ2/ΞΓ

Εκπαιδευτικές πρακτικές και εκπαιδευτικό υλικό στη διδασκαλία της Ελληνικής ως γλώσσας καταγωγής και δεύτερης γλώσσας σε σχολεία της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας

Δρ. Σωτηρία Δημοπούλου

Εκπαιδευτικός-Συντονίστρια Ελλήνων εκπαιδευτικών της Περιφέρειας Arnsberg, Münster, Detmold
sotiriadimopoulou@yahoo.de

Περίληψη

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην ερμηνεία του όρου γλώσσα καταγωγής, στην ανάδειξη των πολυσύνθετων προβλημάτων που σχετίζονται με τη διδασκαλία της Ελληνικής ως γλώσσας καταγωγής στο κρατίδιο της Βόρειας Ρηνανίας Βεστφαλίας στη Γερμανία, αλλά και στην ανάλυση των μεθόδων διδασκαλίας όχι μόνο μέσα από την έντυπη, αλλά εξίσου και την ψηφιακή μορφή. Η θεματική, στην οποία θα κινηθεί το άρθρο είναι η εξής: α) οι προκλήσεις που καλούνται οι εκπαιδευτικοί να αντιμετωπίσουν σε σχέση με το διαφορετικό γλωσσικό επίπεδο των διδασκόμενων, β) η έλλειψη συγκεκριμένου εκπαιδευτικού υλικού, γ) η ανομοιογένεια των τμημάτων, και, δ) η δυσκολία στο διαχωρισμό της διδασκαλίας της Ελληνικής ως γλώσσας καταγωγής, ξένης ή δεύτερης γλώσσας. Ποια είναι τα όρια ανάμεσα στις έννοιες δεύτερη/ξένη (Γ2/ΞΓ) και γλώσσα καταγωγής; Ποια εφόδια καλείται ο εκπαιδευτικός να πληροί, ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις εκμάθησης της γλώσσας και πώς η εκπαιδευτική πραγματικότητα συμβάλλει σε αυτή την προσπάθεια;

Λέξεις-κλειδιά: Βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία, γλώσσα καταγωγής, εκπαιδευτικό υλικό, δεύτερη/ξένη γλώσσα.

1. Εισαγωγή

1.1. Εννοιολογική προσέγγιση και σημασία

Ο όρος γλώσσα καταγωγής προέρχεται από την αγγλική «Heritage language» και χαρακτηρίζει τη γλώσσα που μιλάει κάποιος μέσα στο στενό οικογενειακό του περιβάλλον, και διαφέρει από αυτήν που μιλάει, στην πλειοψηφία, η κοινωνία που ζει (Brehmer & Mehlhorn, 2018, σ. 18). Ο όρος γλώσσα καταγωγής ουσιαστικά αντικατέστησε τον αντίστοιχο μητρική γλώσσα στο πλαίσιο έρευνας αναφορικά με τη σημασία της πολυγλωσσίας. Η εκμάθηση της γλώσσας καταγωγής εφαρμόζεται στις γερμανόφωνες χώρες (Γερμανία, Αυστρία και Ελβετία) και χαρακτηρίζει το σύνολο των μαθητριών/τών που διδάσκονται συμπληρωματικά με τη Γερμανική, τη γλώσσα που μιλούν στην οικογένειά τους. Πρόκειται ουσιαστικά για τη γλώσσα των μεταναστών δεύτερης και τρίτης γενιάς στις χώρες αυτές (Wörfel et al., 2020, σ. 207).

Η διδασκαλία της μητρικής γλώσσας στο κρατίδιο της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, που τα τελευταία χρόνια μετονομάστηκε σε γλώσσα καταγωγής, προσφέρεται ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 και αφορά σε πληθώρα γλωσσών από οικογένειες μεταναστών. Η Βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία αποτελεί το πολυπληθέστερο κρατίδιο της Γερμανίας και δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στη διδασκαλία της γλώσσας καταγωγής, διότι συνδέεται όχι μόνο με το μεγάλο αριθμό μεταναστευτικών ρευμάτων, αλλά και με μία πολυπολιτισμική κοινωνία, στα πλαίσια της οποίας πρέπει να υπάρχει αρμονική συνύπαρξη διαφορετικών λαών και πολιτισμών.

Τα τελευταία δύο χρόνια και μετά το πέρας της πανδημίας έχει δοθεί μεγάλη έμφαση στη διδασκαλία της γλώσσας καταγωγής, διότι έγινε αντιληπτό πως συμβάλει όχι μόνον στη διατήρηση των δεσμών με τη γλωσσική κουλτούρα, αλλά και στην ευρύτερη ενσωμάτωση μαθητριών και μαθητών στη γερμανική κοινωνία μέσα από την ενίσχυση της εθνολογικής, πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας (§ 2. παρ. 10, σύμφωνα με τη σχολική νομοθεσία). Πέρα από αυτό, αναγνωρίζεται η πολυγλωσσία ως σημαντικό κομμάτι ενίσχυσης της πολιτισμικής, επιστημονικής και οικονομικής ανάπτυξης της Ρηνανίας-Βεστφαλίας προσφέροντας όχι μόνο ίσες, αλλά και ευρύτερες ευκαιρίες μόρφωσης (§ 10. παρ. 1).

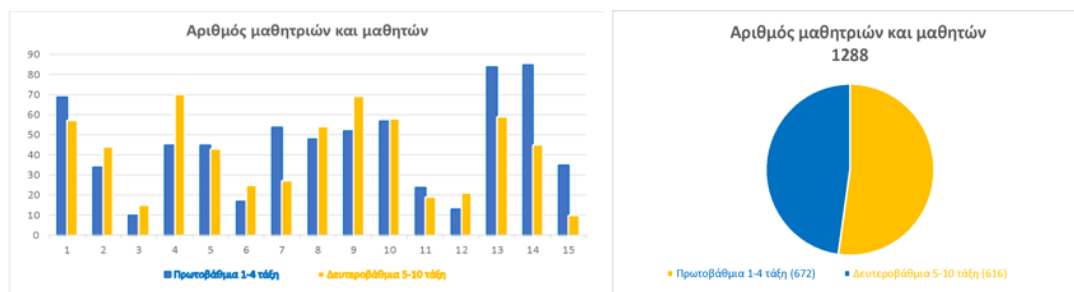
1.2. Το πλαίσιο: Δομή και οργάνωση

Το μάθημα της γλώσσας καταγωγής (Herkunftssprachlicher Unterricht) προσφέρεται από το αντίστοιχο Υπουργείο Παιδείας του κρατιδίου και περιλαμβάνει 23 γλώσσες (Schulministerium NRW). Ανάμεσα, λοιπόν, στις γλώσσες με τη μεγαλύτερη απήχηση (Τουρκικά και Αραβικά), η Ελληνική θεωρείται γλώσσα με μεσαία έως μικρή απήχηση, μιας και ο αριθμός των ελληνικών οικογενειών που ζουν στο κρατίδιο έχει μειωθεί δραστικά τα τελευταία χρόνια. Πρόκειται για μάθημα με μη υποχρεωτικό χαρακτήρα και λαμβάνει χώρα συνήθως τις απογευματινές ώρες σε σχολικές αίθουσες.

Τα τμήματα, το πρόγραμμα και κατ' επέκταση το ωράριο των εκπαιδευτικών διαμορφώνονται αναλόγως με τον αριθμό των συμμετεχόντων. Σύμφωνα με τη σχολική νομοθεσία, τα τμήματα με μαθήτριες και μαθητές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (1^η έως 4^η τάξη) θα πρέπει να απαρτίζονται το λιγότερο από 15 άτομα, με αντίστοιχα 18 της δευτεροβάθμιας (5^η έως 10^η τάξη). Οι προβλεπόμενες διδακτικές ώρες για κάθε τμήμα είναι 3 εβδομαδιαίως και τα τμήματα είναι, κυρίως, μικτά και ετερογενή. Τέλος, να τονιστεί ότι, παρόλη τη μη υποχρεωτικότητα του μαθήματος, οι μαθήτριες/τές που δηλώνουν συμμετοχή από την αρχή της σχολικής χρονιάς είναι υποχρεωμένες/οι να ολοκληρώνουν τα μαθήματα, εφόσον ο βαθμός αναγράφεται ως συμπληρωματικό μάθημα στον έλεγχο με τον αντίστοιχο αριθμό απουσιών.

Όσον αφορά στις/στους εκπαιδευτικούς, η ελληνική γλώσσα απασχολεί στις δικές μας περιφέρειες (3 στο σύνολο από τις 5 του κρατιδίου) 15 εκπαιδευτικούς με σπουδές κατά κανόνα στην Ελλάδα (με εργασιακή σχέση αορίστου χρόνου και 28 διδακτικές ώρες την εβδομάδα) και συνολικά 1288 μαθήτριες/τές (βλ. Γράφημα 1). Αξίζει να τονιστεί στο σημείο αυτό ότι στην πλειοψηφία τους οι μαθήτριες και οι μαθητές στην ελληνική και σε

σύγκριση με άλλες γλώσσες, ολοκληρώνουν με επιτυχία την παρακολούθηση των μαθημάτων με τη συμμετοχή τους στις τελικές εξετάσεις πιστοποίησης της γλώσσας στη 10^η τάξη.

Γράφημα 1. Κατανομή μαθητριών και μαθητών στις Περιφέρειες Arnsberg, Detmold, Münster.

Η βασική γνώση της Ελληνικής κρίνεται ως απαραίτητη προϋπόθεση συμμετοχής στο μάθημα, ώστε η επαφή με το αντικείμενο στο γραπτό λόγο να είναι οικεία στις/στους μαθήτριες/ές και να δικαιολογείται κατά αυτό τον τρόπο το αντικείμενο διδασκαλίας ως γλώσσα καταγωγής και όχι ως ξένη γλώσσα. Αυτό πρακτικά σημαίνει πως το παιδί θα πρέπει να μιλά και να καταλαβαίνει τη γλώσσα πριν έρθει σε πρώτη επαφή με τα μαθήματα.

1.2.1. Μεταναστευτικό υπόβαθρο

Το μάθημα της γλώσσας καταγωγής, για να δικαιολογηθεί και η επίσημη ορολογία, απευθύνεται, αποκλειστικά, σε μαθήτριες/τές με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Στα τμήματα της ελληνικής συμμετέχουν επομένως οι παρακάτω κατηγορίες μαθητριών/τών:

- Όσες/οι προέρχονται από αμιγείς ελληνικές οικογένειες, στις οποίες και οι δύο γονείς είναι Έλληνες και πρώτη γλώσσα που ομιλείται στους κόλπους της οικογένειας είναι η Ελληνική.
- Όσες/οι προέρχονται από οικογένειες, στις οποίες ένας από τους δύο γονείς είναι Έλληνας και επομένως η Ελληνική ομιλείται ως Γ2.
- Όσες/οι προέρχονται από οικογένειες με ναι μεν διαφορετική καταγωγή, που έχουν όμως ζήσει στην Ελλάδα, μιλούν Ελληνικά και τους είναι οικείο το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Στις περιπτώσεις αυτές, επομένως, μπορούμε να μιλάμε για γλώσσα καταγωγής, παρόλο που συχνά, όπως θα δούμε στη συνέχεια, ο όρος αντικαθίσταται από την Γ2/ΞΓ.

2. Διδασκαλία, εκπαιδευτικές πρακτικές και εκπαιδευτικό υλικό

2.1. Διδασκαλία και προβλήματα

Η διδασκαλία της Ελληνικής ως γλώσσας καταγωγής αποτελεί για τις/τους εκπαιδευτικούς μια καθημερινή πρόκληση, εφόσον έρχονται αντιμέτωπες/οι με ποικίλες δυσκολίες, πολλές φορές ανυπέρβλητες. Όπως σημειώθηκε παραπάνω, η σύσταση

μικτών και ανομοιογενών τμημάτων αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση, η οποία στην πράξη συνδέεται ουσιαστικά με τη διαφοροποίηση του διδασκόμενου αντικειμένου σε διάφορες τάξεις. Καλείται επομένως η/ο διδάσκουσα/ων να προσαρμόζει τη διδακτέα ύλη όχι μόνο στην τάξη, αλλά και στο γλωσσικό επίπεδο του καθενός. Να σημειωθεί στο σημείο αυτό, πως οι τάξεις στα τμήματα αυτά αντιστοιχούν στις τάξεις του ημερήσιου σχολείου (π.χ. μαθητής της δευτέρας Δημοτικού στο ημερήσιο, είναι μαθητής της δευτέρας και στην Ελληνική).

Σ' αυτά, έρχεται να προστεθεί και η απουσία συγκεκριμένης διδακτέας ύλης για το μάθημα, με συνέπεια να έγκειται η επιλογή της ύλης στις προσωπικές αποφάσεις του καθενός από εμάς. Πολλές φορές η επιλογή αυτή πρέπει να προσαρμόζεται τόσο στο γραπτό, αλλά και στον προφορικό λόγο στην ιδιοσυγκρασία, το γλωσσικό επίπεδο και τις ανάγκες των διδασκόμενων. Όταν αναφερόμαστε σε γλωσσικό επίπεδο, συνήθως κατηγοριοποιούμε τις μαθήτριες και μαθητές σε: α) όσες/ους μιλούν πολύ καλά Ελληνικά, με την Ελληνική να θεωρείται ως *πρώτη* γλώσσα (Triulzi et al., 2023, σ. 62), β) όσες/ους μιλούν Ελληνικά μόνο όταν συγχρωτίζονται με Έλληνες (εφόσον ο ένας από τους δυο γονείς δεν είναι Ελληνικής καταγωγής) είτε πρόκειται για άτομα του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος, είτε του κοινωνικού τους περίγυρου. Στην περίπτωση αυτή μπορούμε να την προσδιορίσουμε ως γλώσσα καταγωγής ή οικογενειακή γλώσσα, εφόσον πρόκειται για δίγλωσσο περιβάλλον (Triulzi et al., 2023, σ. 63) και γ) όσες/ους δε μιλούν καθόλου Ελληνικά, παρόλο που προέρχονται από αμιγείς ελληνικές οικογένειες. Στην περίπτωση αυτήν η γλώσσα προσδιορίζεται ως δεύτερη ή ξένη.

Τέλος, στα σημαντικότερα προβλήματα έρχεται να προστεθεί η απουσία βιβλίων κατάλληλων για την κατηγορία των μαθητριών και μαθητών στη Γερμανία, που διδάσκονται την ελληνική ως γλώσσα καταγωγής. Φυσικό επακόλουθο του γεγονότος αυτού είναι πολλές φορές το κάθε παιδί να χρησιμοποιεί το δικό του βιβλίο και να εργάζεται μόνο του, γιατί δυστυχώς η/ο εκπαιδευτικός δεν έχει εκ των πραγμάτων το χρόνο να ασχοληθεί αποκλειστικά με καθένα παιδί χωριστά. Η ανομοιογένεια των τμημάτων ως προς την ηλικία, την τάξη αλλά και το γνωσιακό-γλωσσικό επίπεδο επιφέρει τη μεγαλύτερη δυσκολία στη διδασκαλία. Για το λόγο αυτόν, χρησιμοποιούμε διάφορες εκπαιδευτικές πρακτικές και εκπαιδευτικό υλικό, που θα αναλυθούν ευθύς αμέσως.

2.2. Εκπαιδευτικές πρακτικές και εκπαιδευτικό υλικό

Στα τμήματα της γλώσσας καταγωγής εφαρμόζονται θεωρητικά κοινές εκπαιδευτικές πρακτικές, οι οποίες αφορούν σε βασικούς διδακτικούς στόχους από την 1^η ως την 4^η και από την 5^η έως την 6^η τάξη που τίθενται σε ισχύ για πρώτη φορά από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 που υφίσταται το μάθημα (Ministerium für Schule, Wissenschaft und Forschung, 2000).

Έτσι, η εκμάθηση της Ελληνικής ως γλώσσας καταγωγής στοχεύει κυρίως στην ανάπτυξη της γραπτής και προφορικής ικανότητας των μαθητριών/τών ως προς την

κατανόηση θεμάτων σχετικών με την καθημερινή ζωή, τα μέσα επικοινωνίας, την κουλτούρα, τον πολιτισμό αλλά και την παράδοση του τόπου μας.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ειδικότερα στις τάξεις 7^η μέχρι 10^η προσδίδεται μεγαλύτερη βαρύτητα στη συμμετοχή στο μάθημα, γιατί ουσιαστικά πρόκειται για τη συνέχεια της εξέλιξης της γλωσσικής επάρκειας των διδασκόμενων. Θεωρητικά ενισχύεται η πολυγλωσσία, με αποτέλεσμα να μπορεί η/ο μαθήτρια/τής να ενταχθεί στην πολυπολιτισμική γερμανική κοινωνία, αλλά και γενικότερα στη σημερινή κοινωνία πιο ομαλά έχοντας περισσότερα προσόντα. Έτσι, αναπτύσσεται η επικοινωνιακή ικανότητα στα Ελληνικά, η κατανόηση αξιών και εννοιών όπως σχολείο, οικογένεια, παιδεία κλπ., και τέλος στόχος είναι η ορθότητα στη γλώσσα σε σχέση με την προφορά, γραμματική, ορθογραφία και λεξιλόγιο (Ministerium für Schule, Wissenschaft und Forschung, 2006, σσ. 13-14).

Ο εκπαιδευτικός καλείται να εντάξει όλα τα παραπάνω στο καθημερινό μάθημα και να το διδάξει σαν να πρόκειται για ΞΓ, αφού οι παραπάνω κατευθυντήριες συμβαδίζουν με το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για τα επίπεδα της ελληνομάθειας. Έτσι, προσαρμόζει τη διδασκαλία στο επίπεδο της/του μαθήτριας/ή με ασκήσεις προφορικού λόγου όπου συμμετέχει κάποιος σε διαλόγους και συνομιλίες σε ένα θέμα της επικαιρότητας, στην κατανόηση κειμένου με αντίστοιχες ερωτήσεις, στη χρήση της γλώσσας με γραμματικές και συντακτικές ασκήσεις και βέβαια στην παραγωγή γραπτού λόγου. Η διδασκαλία πολλές φορές ευνοεί και την ομαδική εργασία, αφού υπάρχει η δυνατότητα καλύτεροι γλωσσικά μαθητές να βοηθούν τους πιο αδύναμους. Τέλος, οργανώνονται και διάφορα σχολικά προγράμματα με θέματα συνήθως επίκαιρα, στα οποία η συμμετοχική διαδικασία είναι ευχάριστη και η επαφή με την Ελληνική γλώσσα είναι δημιουργική.

Όσον αφορά στο εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιείται, εξαιτίας της απουσίας συγκεκριμένων βιβλίων για τα τμήματα αυτά, τα εγχειρίδια που επιλέγονται, συνήθως, είναι όσα διδάσκονται σε αμιγή Ελληνικά σχολεία, τα εγχειρίδια του ΕΔΙΑΜΜΕ, του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (π.χ. Κλικ στα Ελληνικά), ή τα βοηθήματα για τη γλώσσα που χρησιμοποιούνται στην Ελλάδα. Η επιλογή του υλικού γίνεται συνήθως με βάση το επίπεδο των διδασκόμενων. Αυτό σημαίνει πως σε μαθήτριες/τές με πολύ καλό γλωσσικό επίπεδο, δίνονται τα εγχειρίδια του Οργανισμού (ιδιαίτερα στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού), ενώ αντίστοιχα σε διδασκόμενους με γλωσσικές αδυναμίες χρησιμοποιούνται ενίοτε και εγχειρίδια δίγλωσσα, όπως για παράδειγμα αυτό του κρατιδίου της Έσσης με εκδοτικό φορέα το αντίστοιχο Υπουργείο Πολιτισμού. Στο εγχειρίδιο αυτό σε αρκετά σημεία οι ασκήσεις που δίνονται είναι στα Ελληνικά, πολλές φορές με επεξήγηση στα γερμανικά και έτσι οι διδασκόμενοι αισθάνονται μεγαλύτερη 'ασφάλεια' και οικειότητα με τη γλώσσα που τις περισσότερες ώρες της ημέρας έρχονται σε επαφή (Εικόνα 2).

Εικόνα 2. Εξώφυλλο του εγχειριδίου του κρατιδίου της Έσσης για τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού.

Τα τελευταία δύο χρόνια, έχει δοθεί μεγάλη βαρύτητα στη διδασκαλία της γλώσσας καταγωγής και το Υπουργείο Παιδείας της Βόρειας Ρηνανίας Βεστφαλίας έχει δημιουργήσει μία ψηφιακή πλατφόρμα μέσω της οποίας θα δίνεται η δυνατότητα σε μαθήτριες και μαθητές που παρακολουθούν το μάθημα να εξασκούνται και στο σπίτι στη γλώσσα. Το πρόγραμμα βρίσκεται ακόμη σε πιλοτική φάση και ξεκίνησε ήδη σε κάποιες γλώσσες με ασκήσεις που απευθύνονται τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι ασκήσεις αυτές μπορούν να μεταφραστούν σε όλες τις διδασκόμενες γλώσσες στο κρατίδιο και έτσι δίνεται η δυνατότητα να έρχονται σε επαφή με το ψηφιακό μάθημα όσο το δυνατό περισσότερες/οι μαθήτριες/ές.

Κάποια παραδείγματα ασκήσεων παρατίθενται στη συνέχεια στην εικόνα 3, όπου μέσω ακουστικού και γραπτού λόγου το παιδί μαθαίνει για παράδειγμα στο θέμα 'Επάγγελμα', τα επαγγέλματα και τον αντίστοιχο εργασιακό χώρο που ασκείται το επάγγελμα αυτό. Κατά αυτό τον τρόπο εξασκείται στη σωστή ορθογραφία, στην προφορά, αλλά και μία νέα λέξη προστίθεται στο λεξιλόγιό του (Εικόνα 3). Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση η εξάσκηση στη γλώσσα γίνεται με ασκήσεις πολλαπλής επιλογής σε ένα κείμενο σχετικό με το επάγγελμα, ή με κρυπτόλεξο, λέξεις με γράμματα μπερδεμένα που καλούνται οι διδασκόμενοι να τοποθετήσουν στη σωστή σειρά, κ.λπ.

Η μέθοδος αυτή κρίνεται -κατά τη γνώμη μου- πιο αποτελεσματική κατά την εκμάθηση στο σπίτι, γιατί η/ο μαθήτρια/τής έχει και το χρόνο, αλλά και την τεχνική υποστήριξη για τέτοιου είδους εργασίες. Αντίθετα, στο σχολείο μέχρι στιγμής είναι μη εφαρμόσιμη, γιατί δεν υπάρχει παντού η κατάλληλη υποδομή (τάμπλετ, πρόσβαση σε σταθερό διαδίκτυο). Παρόλα αυτά, δεν παύει να αποτελεί μέθοδο σημαντική, που συμβαδίζει με την τεχνολογική εξέλιξη και τα νέα ψηφιακά προγράμματα με τα οποία οι μαθήτριες/ές είναι εξοικειωμένοι και θεωρούν πιο ελκυστικό το μάθημα όταν γίνεται με αυτό τον τρόπο.

Bild	Deutsch	Im Satz	Englisch	Notizen
	der Lehrer die Lehrerin	Die Lehrerin arbeitet in der Schule.	teacher	Hier kannst du etwas schreiben, was dir beim Lernen hilft.
	der Koch die Köchin	Der Koch macht leckeres Essen.	cook	
	der Feuerwehrmann die Feuerwehrfrau	Der Feuerwehrmann löscht das Feuer.	fire fighter	

Bild	Deutsch	Im Satz	Englisch	Notizen
	die Schule die Schulen	Lehrer arbeiten in der Schule.	school	Zeichne etwas, das dir beim Lernen hilft.
	das Krankenhaus die Krankenhäuser	In einem Krankenhaus arbeiten Ärzte und Krankenschwestern.	hospital	
	die Polizeiwache die Polizeiwachen	Du gehst zu einer Polizeiwache, wenn dir jemand den Rucksack gestohlen hat.	police station	

Εικόνα 3. Παραδείγματα ασκήσεων από την πιλοτική ψηφιακή πλατφόρμα Logineo για την εκμάθηση της γλώσσας καταγωγής (Πηγή: www.qua-lis.nrw.de).

Οι μεγαλύτερες δυσκολίες όμως προκύπτουν στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, όπου δεν υπάρχει κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό και οι εκπαιδευτικοί εργάζονται με διάφορα εγχειρίδια που πολλές φορές δεν αντιστοιχούν στο γλωσσικό επίπεδο των μαθητριών/τών. Δυσκολίες υπάρχουν και στην επιλογή των θεμάτων που πρέπει να διδαχθούν στην τελευταία τάξη, όπου οι διδασκόμενοι παίρνουν μέρος σε γραπτές και ενίοτε προφορικές εξετάσεις στην ελληνική γλώσσα, οι οποίες είναι ενιαίες σε όλο το κρατίδιο και ακολουθούν τις κατευθυντήριες γραμμές του Υπουργείου Παιδείας που αντιστοιχούν στο επίπεδο B1, πιστοποιούν την ‘Ελληνομάθεια’ και αναγνωρίζεται η γλώσσα ως δεύτερη ή ξένη από τα ημερήσια σχολεία, καθώς ο βαθμός αναγράφεται στον έλεγχο ή στο απολυτήριό τους. Διαπιστώνεται επομένως η σπουδαιότητα του μαθήματος και η αναγκαιότητα να δοθεί περαιτέρω βαρύτητα και σημασία σε γλωσσικά εγχειρίδια κατάλληλα για τη συγκεκριμένη κατηγορία μαθητριών/τών που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους και να καλύπτουν ποικίλες μαθησιακές πτυχές.

Στο πλαίσιο, συνεπώς, της αναγκαιότητας αυτής έχει γίνει μία προσπάθεια από την εισηγήτρια με τη συγγραφή γλωσσικών εγχειριδίων που απευθύνονται στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και καλύπτουν ευρεία θεματική από την 5^η έως και τη 10^η τάξη. Στόχος είναι να διευκολυνθεί όχι μόνο η εργασία του εκπαιδευτικού, αλλά και των διδασκόμενων, με θέματα προσαρμοσμένα στην ελληνική πραγματικότητα της γερμανικής κοινωνίας (π.χ. το ταξίδι προς την Ελλάδα με αυτοκίνητο), θέματα που άπτονται κοινωνικού προβληματισμού, αλλά και αντίστοιχα θέματα σχετικά με τον πολιτισμό της χώρας μας. Τα εγχειρίδια αυτά αποτελούνται από ενότητες κατάλληλα επεξεργασμένες για την κάθε τάξη και περιλαμβάνουν (Εικόνα 4):

- Κατανόηση κειμένου με ερωτήσεις
- Γλωσσικές ασκήσεις σε κάθε κείμενο
- Γραμματικές και συντακτικές ασκήσεις
- Ασκήσεις αυτενέργειας
- Εικόνες προς συζήτηση
- Διαλόγους σε ποικίλα θέματα
- Διαθεματικές εργασίες
- Παραγωγή λόγου

Εικόνα 4. Εξώφυλλα γλωσσικών εγχειριδίων για την Ελληνική ως γλώσσα καταγωγής από την εισηγήτρια.

3. Η ελληνική ως γλώσσα καταγωγής, Γ2/ΞΓ

3.1. Από τη θεωρία στην πράξη: Σκέψεις και προβληματισμοί

Στο κεφάλαιο αυτό, θα συζητηθεί κατά πόσο η διδασκαλία της Ελληνικής με βάση τόσο τις πρακτικές, το υλικό αλλά και τους στόχους του μαθήματος χαρακτηρίζεται ως γλώσσα καταγωγής, Γ2 ή ΞΓ. Τα όρια ανάμεσά τους πολλές φορές δεν είναι ευδιάκριτα και ξεκάθαρα, αφού συνδέονται με παράγοντες όπως, α) το γλωσσικό επίπεδο, β) το μαθησιακό υλικό, γ) τη γλώσσα επικοινωνίας, δ) τον διδακτικό και παιδαγωγικό στόχο και ε) το οικογενειακό υπόβαθρο των μαθητριών/τών.

Θα γίνει μια προσπάθεια να αναλυθούν οι παραπάνω παράγοντες προκειμένου να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα σχετικά με τη φύση του μαθήματος. Η βασική κατηγοριοποίηση ξεκινά με τον επίσημο χαρακτηρισμό του αντικείμενου ως γλώσσα καταγωγής από τους επίσημους κρατικούς γερμανικούς φορείς και οι ξεκάθαροι στόχοι του σχετικά με την άμεση επαφή των μαθητριών/τών με τη γλώσσα και ό,τι αυτή περιλαμβάνει σε επίπεδο εκμάθησης, τη γνωριμία με τον πολιτισμό και την κουλτούρα μας, την παράδοση και το ιστορικό παρελθόν.

Παραλείπεται, εσκεμμένα, ο όρος ομογενειακή παιδεία, λόγω της συμμετοχικής διαφορετικότητας. Αυτό σημαίνει ότι καθεμία μαθήτρια και καθένας μαθητής αποτελεί μία ξεχωριστή περίπτωση και οντότητα. Το αντικείμενο, απευθύνεται σε όσες/ους έχουν Ελληνική καταγωγή και η Ελληνική είναι η πρώτη γλώσσα που θεωρητικά ακούν στους κόλπους της οικογένειας, αλλά αυτό έρχεται σε αντίφαση με το γεγονός πως υπάρχουν παιδιά ελληνικών οικογενειών που δε μιλούν ούτε καταλαβαίνουν Ελληνικά. Εδώ αυτομάτως αναφερόμαστε στην Ελληνική ως ΞΓ. Επομένως, το μάθημα προσαρμόζεται σε ατομικό και όχι σε ομαδικό επίπεδο της τάξης και το μαθησιακό υλικό διαφέρει πολύ σε σύγκριση με αυτό που διδάσκονται όσες/οι μιλούν τη γλώσσα. Εκτός από αυτό, σε παιδιά που μεγαλώνουν σε δίγλωσσο περιβάλλον η Ελληνική είναι Γ2 και ως δεύτερη γλώσσα αντιμετωπίζεται και από τα ίδια.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα που μετατρέπει τη γλώσσα καταγωγής σε Γ2/ΞΓ είναι οι τελικές εξετάσεις που λαμβάνουν χώρα σε επίπεδο κρατιδίου με ενιαία θέματα μεταφρασμένα σε όλες τις γλώσσες. Ο βαθμός της γραπτής εξέτασης σε συνδυασμό με

τη σχολική επίδοση αναγράφεται στον έλεγχο του ημερήσιου σχολείου υποδηλώνεται συχνά ως μία περαιτέρω ξένη γλώσσα μαζί με τα Αγγλικά ή Γαλλικά σε επίπεδο B1, η οποία πολλές φορές αντικαθιστά μία δεύτερη ή τρίτη ξένη γλώσσα (Ministerium für Schule, BASS § 6.1) Οξύμωρο, αν σκεφτεί κανείς πως θα έπρεπε να διαφέρει ουσιαστικά ως γλώσσα καταγωγής τόσο στη διδασκαλία, όσο και στα θέματα των εξετάσεων. Να σημειωθεί εδώ πως δεν είναι δυνατή η συμμετοχή όλων των μαθητριών/ών στις εξετάσεις, εφόσον είναι αρκετά απαιτητικές και προϋποθέτουν πολύ καλή χρήση της γλώσσας σε επίπεδο ανάλυσης ενός φαινομένου, σύνταξης, γραμματικής και λεξιλογίου. Ποια συμπεράσματα μπορούμε επομένως να εξαγάγουμε; Ποια είναι, τελικά, η φύση του μαθήματος;

4. Επίλογος

Η διδασκαλία της Ελληνικής ως γλώσσας καταγωγής αλλάζει μορφή και περιεχόμενο αναλόγως με το τι έχει η/ο εκπαιδευτικός να αντιμετωπίσει μέσα στην τάξη. Γλώσσα καταγωγής για όσες/ους μιλούν πολύ καλά, Γ2 για παιδιά που κατανοούν αρκετά, μιλούν, αλλά επιδεικνύουν γλωσσικές αδυναμίες και ΞΓ για παιδιά με πλήρη αδυναμία κατανόησης της γλώσσας. Όπως όμως και να χαρακτηριστεί η διδασκαλία και παρόλα τα προβλήματα που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε, παραμένει δεδομένο πως το έργο που επιτελεί έκαστος από εμάς είναι δύσκολο και αξιέπαινο. Μέσω των τμημάτων αυτών η μετάδοση και διατήρηση της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού κρίνεται επιτακτική ανάγκη, ώστε να διαιωνίσουμε τη γλωσσική μας ταυτότητα μέσα στο άκρως πολυπολιτισμικό κοινωνικό περιβάλλον που ζούμε. Μόνον έτσι θα μπορέσουν οι μαθήτριες/τές μας να πετύχουν την πλήρη ενσωμάτωσή τους, κρατώντας παράλληλα αναλλοίωτη και την ατομική γλωσσική φυσιογνωμία τους, ώστε να αντεπεξέλθουν στις προκλήσεις της εποχής.

Βιβλιογραφία

- Brehmer, B., & Mehlhorn, G. (2018). *Herkunftssprachen*. (Linguistik und Schule, Bd. 4). Narr.
- Dimopoulou, S. (2023). *Griechisch als Herkunftssprache. Themen und Übungen für die 7. u. 8. Klasse*. Tredition.
- Dimopoulou, S. (2023). *Griechisch als Herkunftssprache. Themen und Übungen für die 8. u. 9. Klasse*. Tredition.
- Dimopoulou, S. (2023). *Griechisch als Herkunftssprache. Themen und Übungen für die 9. u. 9. Klasse. Vorbereitung für die Sprachprüfung (2nd Edition)*. Tredition.
- Dimopoulou, S. (2024). *Griechisch als Herkunftssprache. Themen und Übungen für die 5. u. 6. Klasse*. Tredition.
- Ministerium für Schule und Bildung des Landes Nordrhein-Westfalen [MSB NRW] (2021). *Herkunftssprachlicher Unterricht. RdErl. d. Ministeriums für Schule und*

Bildung v. 20.09.2021 (Abl. NRW. 10/21). Bereinigte Amtliche Sammlung der Schulvorschriften NRW 13-61 Nr. 2. <https://bass.schul-welt.de/16253.htm>

Ministerium für Schule, Wissenschaft und Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen (2000). *Muttersprachlicher Unterricht. Lehrpläne für die Jahrgänge 1 bis 4 und 5 und 6.* Heft 5009. Ritterbach Verlag.

Ministerium für Schule, Wissenschaft und Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen (2006). *Kehrlehrplan für den Muttersprachlicher Unterricht in der Sekundarstufe I und für den Unterricht in der Muttersprache anstelle einer zweiten oder dritten Pflichtfremdsprache für die Klassen 7–10.* Heft 5018. Ritterbach Verlag.

Triulzi, M., Maahs, I. M., & Winter, C. (2023). Erstsprache, Muttersprache, Herkunftssprache oder Familiensprache? Eine Analyse von Portfolioarbeiten Lehramtsstudierender zu Bezeichnungspraktiken sprachlicher Heterogenität im Kontext von Mehrsprachigkeit. *Zeitschrift für interkulturellen Fremdsprachenunterricht*, 28(2), 59–87. <https://zif.tu-journals.ulb.tu-darmstadt.de>

Wörfel, T., Küppers, A., & Schröder, C. (2020). Herkunftssprachlicher Unterricht. Στο I. Gogolin, A. Hansen, S. McMonagle, D. Rauch, & P. Leseman (Επιμ.), *Handbuch Mehrsprachigkeit und Bildung* (σσ. 207–212). Springer.

© 2025 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

